

EM. ŽÁK:

ŽIVÉ HVĚZDY

LEGENDY ZE ŽIVOTA SVATÝCH

II.

KNIHKUPECTVÍ — V. KOTRBA — NAKLADATELSTVÍ

Ten, který rád překvapoval.

(Sv. Abraham, poustevník v Mesopotámii. Dne 15. března.)

Byl podivuhodné duševní síly. Uchvátila-li jej nějaká velická myšlenka, neváhal jíti za ní. Nedbal nikoho a nic jej nezdrželo, aby jí neprovedl. Byl hoden jména starozákonného patriarchy Abrahama, muže činu se srdcem světce. Byl to Abraham, jehož vlastí byla Mesopotámie, z níž i vyvolený Boží, praotec Israele, vyšel. —

Zámožní rodiče chtěli jej učiniti šťastným po svém rozumu. Vynašli mu nevěstu a zasnoubili jej s ní. Syn svolil. —

Bylo svatební veselí, bohaté a jásavé. Trvalo sedm dní, nežli si mohl šťastný chof odvésti svoji manželku do svého příbytku ke společnému žití. Ale čím více den ode dne se stupňovalo veselí hodovníků, tím více ubývalo radosti v nitru Abrahamově. Stával se mlčelivým, tichým; do sebe sama pohrouženým. A když sedmý den svatebních hodů schyloval se k západu, Abraham

náhle — zmizel. Tiše se vykradl od stolu a prchl od své nevěsty.

Nastalo zděšení. Hody končily velmi rozpačitě. Smutně. Velmi nepříjemné překvapení.

Rodiče i příbuzní hledali neblahého uprchlíka, až konečně po 16 dnech pátrání a shánění našli jej asi dvě míle daleko v opuštěné poustevně, skrytého ve skalní sluji. Abraham zde klečel a modlil se.

A když mu vytýkali jeho útěk a vyzývali jej, aby se vrátil ke své nevěstě, Abraham odvětil: „Bůh mne volal v samotu. Já poslechl jeho hlasu. Chvalte se mnou milosrdného Pána, který mne vysvobodil z vazeb pozemských starostí. Modlete se za mne, abych statečně nesl jho, jež na mne vložil sám Bůh. Vždyť Kristus pravil: „Jho mé jest sladké.“

Nikdo neodvážil se děle Abrahama přemlouvat, aby vrátil se domů. Prosil jen, aby ho častými návštěvami nerušili. Potom ukryl se v poustevně a přijímal malým otvorem pokrm, který mu v určité dny nosili. —

V krajině nedaleko Edesy byla osada, v níž panovalo hrubé modlářství. A marně biskup vysílal kněze, aby vyvedli její osadníky z duševní jejich zatmělosti ke světlému Kristovu učení. Tu vzpomenu na poustevníka Abrahama, jehož odvaha i přísnost budily všeobecný obdiv. Vysvětlil jej, dlouho se zdráhajícího, na kněze a vyslal jej mezi ony pohany.

Vyšel jako ovce mezi vlky. Ale nelekal se jich. Modlitba dávala mu sílu lví. Dal stavěti křesťanský kostel a když byl dostaven, neváhal vstoupiti do pohanského chrámu obyvatelů, zde sochy sekerou rozbil a oltáře zpřevracel. To bylo velikým překvapením pro obyvatele. Nesmírná zuřivost zmocnila se jejich mysli. Vyhledali odvážlivce, jenž poskvrnil a zhanobil jejich svatyni, zbili jej a polomrtvého vyvlékli z osady. Ale za noci Abra-

ham probral se ze mdlob a vrátil se zpět. Ráno uzbili jej, kterého považovali za mrtvého, jak ve svém kostele zase se modlí.

Když znovu jim domlouval, aby se zřekli svých model a uvěřili v jediného Boha, zase jej bili, kamenovali a vyvlékli z osady. Ale Abraham zase se vrátil. Trpělivost a odvaha cizince konečně je překvapovala. Lámala jejich nenávisť. I dali se mnozí od něho poučovati, zřekli se model. Uvěřili v Krista.

Když Abraham své poslání vykonal, vrátil se klidně do své poustevny. A zase žil přísným životem askety.

Brzo potom zemřel v Edese bratr Abrahamův, zůstaviv jedinou dceru. A příbuzní přivedli ji, Marii, k nábožnému strýci poustevníkovi. Ten svoji neteř laskavě přijal a ubytoval nedaleko v malé chyšce. Rozvíjela se duševně ve světici. Byla jako stříbrná krásná lilie, jež náhle vyrostla ve stínu lesních velikánů. Jako bílá holubice, hnízdící v šeru staletých dubů.

Ale objevil se jestřáb, který chtěl Marii, holubici, uchvátiti. Byl to mladý muž, který docházel k Abrahamovi, předstíraje zbožnost a úmysl, že chce se dát poučiti o křesťanské dokonalosti. Za nepřítomnosti Abrahamovy náhle odložil roucho beránčí a ukázal se vlkem. A slabá, nezkušená Marie podlehl svodům a útokům. —

Když svůdce její odešel, Maria uvědomila si ohavnost hříchu. Klnula své slabosti a svého zapomnění, a hořce bědovala: „Boha jsem urazila, duši svoji usmrtila. Věta po mém štěstí! K nebesům nedovedu s radostí pohlednouti; strýci nemohu pohleděti do očí. Nezbyvá mi, nežli prchnouti.“

A Maria potají opustila svoji chyšku a prchala do města.

Abraham se zděsil, když z rána marně volal jméno své neteře. Její chyšku našel prázdnou. Tušil, že stalo se něco hrozného; usedl na kámen a plakal jako děcko.

A když slzami si ulevil, modlil se takto: „Kriste, Spasiteli, který jsi neváhal na poušti hledati ztracenou ovečku, vrať mi moji pobloudilou svěrenku. Nedopusť, abych hořem klesl do hrobu dříve, než ji zase naleznou.“ —

Od toho dne Abraham byl všecek zlomen. Síla duševní jaky by jej opustila. Malomluvný k těm, kdo přicházeli hledat u něho poučení, nebo útěchu, sám trpící se všemi trpícími. A marně pátral po uprchlé neteři. —

Uplynula dvě léta, když konečně se dověděl, kde Marie se nalezá. „Žije v Edese, ve vykřičeném domě. Všichni zpusťli hejskové ji znají.“ — Jak bolestná byla tato zpráva pro kmeta, poustevníka! Jaká hanba!

Ale Abraham neupadl v malomyslnost. Do těla starcova vlévala se nová odvaha a síla. Převlékl se za starého vojína a odebral se do města. Přímo do vykřičeného domu, v němž, jak zvěděl, jeho neteř se zdržovala.

Před domem stáhl svoji kuklu hlouběji do tváře a vstoupil dovnitř. Divoká hudba, zpěv nestoudných mužů a žen ozývaly se vůkol. Abraham dal majiteli domu zlatý peníz a žádal, by ho uvedl do komnaty, kde by ho nikdo neviděl. A když se tak stalo, požádal, aby mu poslal Marii. —

Přišla nádherně oděna, s rudou růží ve svých černých vlasech. Opojná vůně ji obklopovala. Abraham usedl proti ní u stolu a poručil přinést vybrané pokrmy, jakých již po padesát let neokusil. Mluvil s Marií o nejrozmanitějších věcech, aby získal její důvěru.

Po večeri však odkryl hlavu, povstal od stolu a pohlednuv pevným zrakem ve tvář zbloudilé, pravil: „Marie, znáš mne? Znáš?“ Slzy bolesti vytryskly s jeho starých očí. Marie stála všechna udivena v hlubokém mlčení.

A stařec pokračoval: „Nepřišel jsem, abych ti klnul, ale abych tě zachránil. Vzpomeň svého štěstí, kdy v čistotě a zbožnosti žila jsi ve své chyšce; kdy zpívala si své písně s ptáčky lesními, a sami andělé s nebeských výšin s radostí hleděli na tebe. Posílá mne sám Kristus.

Chci tě jako zbloudilou ovečku dovésti nyní zpět. Nelekej se mne a důvěřuj v odpuštění! Vždyť náš Spasitel řekl: „Větší je v nebesích radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.“ Opusť tento dům hříchu, kde necítíš se spokojenou; kde ohlušuješ své svědomí zpěvem a vínem, a vrať se se mnou v samotu. Slituj se nad svým starým strýcem, kterého by tvé nové hříchy zklátily do hrobu.“

Maria stála skloněna k zemi. Stud jí bránil pohleděti ve tvář svého zachránce. Ale po chvíli pozdvihla hlavu, upjala důvěřivě oči ve tvář starcovu a potom padla k jeho nohám. To bylo němé, ale výmluvné její pokání. A nyní Abraham pozdvihl k sobě kající svoji neteř a přitiskl ji ke svému srdci. Oba smísili slzy radosti.

Potom Maria odešla, svlékla svůj svůdný šat a jako prostá, pokorná kajicnice vracela se se svým strýcem do lesní samoty. Patnáct roků zde žila v kajicnosti. A když strýc její zemřel, zatlačila jeho zhaslé, dobré oči a sama, jej pochovala. —

A nyní osamělá žila ve své poustce, přijímajíc jen občas navštěvující své příbuzné. Když potom zemřela, její obličej, jak sv. Efreem poznamenává, skvěl se nebeskou blažeností.

To anděl smrti vtiskl v její bledou, mramorově studenou tvář znamení vyvolenců Božích.

Malý stavitel mostu.

(Sv. Beníšek. Dne 15. dubna.)

Byl synem chudé matky, vdovy. Neměla pro svého malého synka, Beníška, nic více, nežli srdce bohaté láskou. A Beníšek pro svoji matku jenom polibky a dětinou vděčnost. A poslušnost.

Na pastvině a na mezích, kde soucítní majitelé mu dovolili, pásal strakatou ovečku se dvěma dovádívy beránky, obětavou živitelku chudé matky a jejího syna. A když tak Beníšek se zadíval na skotačivé své stádečko, sám rád byl by si povyskočil a zadovádel. Ale byl samotný; neměl nikoho vedle sebe. A radost, která miluje společnost, uvázla v jeho srdéčku. Proto Beníšek, když seděl na mezi samotný, neznal jiné radosti, nežli modlitbu a píseň. Rozmlouval s Bohem, když celé okolí mlčelo. —

Jednou Beníšek seděl zase v mlčení jako strážce svého malého stádečka a modlil se. Bylo mu již dvácte let a modliteb znal od své matky mnoho. Náhle slyšel s hůry hlas: „Benedikte, slyš, co ti chci říci!“ — Beníšek zvědavě hledí brzo kolem sebe, brzo vzhůru,

brzo dolů, a diví se, kdo že to naň mluví. Nikoho neviděl. A hlas za chvíli praví dále: „Neboj se, milý můj hochu! Já jsem Ježíš, kterého tak často voláš. Vyvolil jsem tebe k velikému dílu. Opusť své stádečko a jdi k řece Rhodanu. Přes ni postavíš kamenný most.“

Hoch, pln úžasu, klečí a odpovídá Neviditelnému: „Pane, já nesmím své ovečky opustiti. Mohly by se ztratit. Co by si potom počala má matička? A stavět mostu nedovedu. Také ani nevím, kde řeka je.“ — A Kristus na to dí: „Jen mne poslechni. Ovečky obstarám já a k řece dovede tě ten, koho ti za průvodčího pošlu.“ — A Beníšek ve své prostomyslnosti namítá: „Pane Ježíši! Kterak vystavím most, když jsem chud a peněz nemám. Jediné tři halěře, jež matka dala mi, bych sobě chleba mohl koupiti, toť všechn můj majetek. A za tři halěře přece mostu nevystavím.“ — A Ježíš na to praví: „Zapud všechny starosti a ve mne důvěruj!“ —

Hlas s hůry umkl. Beníšek povstal, požehnal se křížem a pravil: „Mé drahé ovečky, musím vás opustiti. Pán Ježíš mi to poručil a slibil, že sám bude vás opatrovati. Buďte hodné tak, jako jste, když já vás pasu.“ — A sotva učinil několik málo kroků spatřil Beníšek před sebou mládence v řasnatém poutnickém plášti, který mu pravil: „Kristus, náš Pán v nebesích, mne poslal, abych tě doprovodil k řece. Dovedu tě k ní a potom začni stavěti přes ni most.“

Jako kdysi mladý Tobiaš s důvěrou vydal se na dalekou cestu do Ráges, maje za průvodce a ochránce anděla Rafaele, tak nyní Beníšek šel podle neznámého, záhadného cizince. Mlčel, s posvátnou úctou pohlížeje každé chvíle ke svému vznešenému průvodci.

Šli několik hodin. Slunce již stálo na obloze v čas polední, když oba došli k široké řece. Byla jako veliká stříbrná stuha, která v pohybu stále září různým za-
barvením. Její vlny vesele si pohrávaly a šeptaly si

v družném hovoru. Zde průvodčí Beníškův se zastavil a pravil: „Přes tuto řeku postavíš most. Neboj se a čiň, co Bůh ti poručil.“

Po těch slovech tajemný průvodce dovedl hocha k malé lodičce, jež přivázána byla u břehu a řekl jemu: „Přeplav se do protějšího města Avignonu a tam pověz biskupovi, co ti Kristus poručil.“ Po těch slovech vůdce Beníškův zmizel. —

* * *

Hoch, udiven, stál na lodičce a čekal, co bude nyní se dít. V tom lodička sama začala se pohybovat směrem k druhému břehu. Beníšek viděl v tom zázračnou ruku Boží. Odhodlaně vystoupil na břeh a chtěl ihned vykonat, co mu jeho záhadný průvodce rozkázal.

Když zvěděl, kde bydlí biskup, směle vstoupil v jeho palác. Služebnictvo biskupovo, když slyšelo, že hoch přichází s důležitým poselstvím, nečinilo Beníškovi překážek a dovedlo jej ke svému pánu.

Biskup podivil se dvanáctiletému hochu, který polibiv jeho ruku, důrazně jal se vyprávět: „Kristus Pán se mi zjevil a uložil mi, abych vystavěl přes řeku Rhodan most. Peněz nemám. Jsem chudý pasáček. Ale musím vykonat, co Pán Ježíš mi nařídil. On jistě mi pomůže.“

Biskup pozorně naslouchal dalšímu vypravování malého stavitele, a občas mírně se usmál jeho sebevědomí. Myslel, že pasáček pomátl se na rozum. Aby jej uklidnil, řekl mu: „Víš, milý hochu, sám nesmíš stavět mostu. Musí o tom rozhodnouti též starosta města. Dám tě k němu dovésti a jemu řekni vše tak, jako mně si pověděl.“ —

A tak malý stavitel putoval nyní v průvodu biskupova sluhy ke starostovi města Avignonu. Když k němu byl přiveden, pravil klidně: „Pane! Kristus mně poručil, abych vystavil most přes Rhodan. Musíte mi pomoci.“

Starosta, vida před sebou sebevědomého hochu, žertovně mu odpověděl: „Zajisté ti pomohu. Zde u domu viděl's veliký kámen. Dám ti jej. Do základu mostu stačí.“

Beníšek poděkoval; vyšel ven a viděl před domem vysoký otesaný kámen, jímž dvacet mužů sotva mohlo pohnouti. Hoch rozpřáhl ruce, aby kámen po jeho šířce mohlo obejmouti. A když viděl, že jej obsáhne, pokřivoval se. chopil kámen a lehce zdvihl jej nad hlavu a nesl k řece.

Všichni, kdo viděli hochu, žasli nad tímto zázrakem. Smích, kterým dříve provázeli řeč Beníškovu, proměnil se v údiv. A podivuhodno! Když hoch kámen postavil na břeh řeky, nemocný muž, který zde na slunci se vyhříval, rázem ozdravěl.

Nikdo již nepochyboval, že malý Beníšek skutečně jest od Boha k tomu vyvolen, aby byl přes řeku postaven most. Zpráva o tom rychle se rozléla po celém kraji. A nyní nastalo skutečné závodění v přípravách ke stavbě mostu. Jedni přivázeli stavivo, jiní dávali peníze, a jiní ochotně nabídli bezplatnou práci. Stavitelé z města vypracovali plány, stavba záhy začala se uskutečňovati.

Most byl vyměřen na 1340 kroků s 18 oblouky. Tisíce rukou zdvihlo se k práci. Oblouk za obloukem se vypínal vzhůru. Když třetí oblouk byl dokončen, Beníšek zařídil si v něm kapličku, s níž po dobu stavby často se modlil.

Ale nadšení bývá prchavé; oheň obětavé lásky nejednou pohasne. Když ochotných pracovníků ubývalo, nebo nebylo peněz na dělníky, Beníšek se modlil, prosběně chodil v okolí; a vždy nalezl tolik pomoci, že ve stavbě mohlo se pokračovati. —

Stavba mostu trvala 11 let. Malý stavitel dokončení však se nedočkal. Zemřel roku 1184 v útlém věku 23 let. Byl pochován v kapličce, kterou v třetím mostním oblouku si zbudoval. Tak byl jeho přáním. —

Malý stavitel Beníšek žil dlouho ve vděčné paměti lidu. Ctíli jej jako světce. A věřili, že on s nebeských výšin svoji stavbu chrání. Když po mnohých letech náhlá povodeň postihla všechnu krajinu vůkoí, dvě třetiny mostu, které byly postaveny za jeho života, spolu s jeho kapličkou, zůstaly nepoškozeny. Třetina mostu, která byla dokončena po jeho smrti, neodolala náporu vod.

Tak Bůh nejednou vyvolí si malé, aby skrze ně vykonány byly věci veliké.

Zachránce.

(Sv. Didymos a Theodora. Dne 28. dubna.)

Přístavní čtvrť města Alexandrie byla známa svou nevázaností mravů. Četné krčmy, domy neřestí, zde kupily se k sobě, že nebylo možno beze studu úzkými, křivolakými uličkami se bráti. Plavci, kupčíci, vojínové různých národů, které tu obchod spojoval, potáceli se opili, znajíce jenom jedinou žádost: hověti tělesným neřestem. —

Před velkým domem, jehož pestře nabarvené průčelí a za dne i za noci dvě velké rudé svítilny, jako oči Astartiny zvaly k pustým orgiím, kupil se zástup lidí. Do domu vešli 4 vojini, vedouce mladistvou svázanou dívku. Městský praefekt Prokul us (kol r. 304) odsoudil ji v toto místo, aby zde zbavena byla svého panenství.

Byla to Theodora. Vyznala statečně, že je křesťanka a Kristus její ženichem. Aby uloupil Kristu nevěstu, jak s posměchem praefekt prohlásil, kázal ji sem dopravit a zneucíťi.

A Theodora, dovlečena do komnaty jenom v duchu se modlila: „Kriste, zachraň mne, abych vyšla čista z tohoto domu neřesti!“ — —

Zástup, jenž před domem prodléval, vyprávěl si o rozsudku Prokulově. Jedni jej pochvalovali, jiní mlčením odsuzovali násilí. —

* * *

V tom ze zástupu vystoupil voják a smělym krokem vstoupil v dům. „Chci k Teodore,“ pravil strážci domu, a ten poslal jednu ze služek, aby dovedla cizince k dívce, jež před chvílí byla sem přivedena.

Theodora, vidouc neznámého, zděsila se. Lekala se nerovného boje, který očekávala. Ale voják, vida smrtelnou úzkost její, pravil: „Neboj se. Jsem také křesťan, a sám Kristus mi velel, abych tě vysvobodil. Oblec se v můj šat, vezmi můj plášť a vyjdi z tohoto místa!“

Theodora, pozorujíc klid a uctivou šetrnost neznámého, uvěřila jemu. Učinila podle jeho rady a za večerního soumraku, nepoznána, tiše vyšla z domu hanby. Byla zachráněna. —

Didymos, tak zval se voják, v ženském šatě klidně usedl na pohovku. Byl šťasten, když žádný nezvyklý ruch v domě nesvědčil, že útěk křesťanské dívky se nezdařil. Zamyslí se nad slovy evangelia: „Nikdo nemá větší lásky než ten, kdo život svůj obětuje za bližního svého.“

Leš jeho nezůstala však dlouho utajena. Do komnat, kde byl Didymos, vstoupil kterýs vlník. Přišel zneuctit křesťanskou dívku. Ale vida před sebou muže v ženském šatě, s posupným smíchem odešel a vyprávěl, koho v komnatě našel.

O události rychle zpraven praefekt. Didymos byl zajat. Vyznal klidně, co učinil. „Jsem křesťan a Kristus nám poručil chrániti nevinnost a čest dívek a žen,“ prohlásil Didymos.

„Za tvé doznání odsuzuji tě k smrti,“ řekl praefekt.

„Bohu díky!“ byla odpověď Didymova.

Zvěděvši, že její ochránce k smrti byl odsouzen, Theodora sama dostavila se k soudu. „Nesmím žádati, aby šlechtěný voják za mne umřel. Ale jsem mu vděčna, že zachránil mne od hanby. Já sama chci umřít pro Krista,“ pravila soudci. Na to odpověděl Didymos: „Já jsem již k smrti odsouzen. Ani já nelekám se smrti, jako na křesťanského vojína se sluší.“ I Theodora byla proto, že vyznala svoji víru, odsouzena k smrti.

Týž meč oddělil obě hlavy od těla, A duše obou společně se vznesly k nebesům.

Muž mlčení.

(Sv. Pambo, poustevník. Dne 1. července.)

Thebaiská poušť v horním Egyptě dostala své obyvatele: křesťanské poustevníky. Kruté, všeobecné pronásledování za císaře Decia vyhnalo je z měst do bezpečné samoty. Ale strach před císařskými katany záhy se proměnil v lásku k samotě a k životu poustevnickému. Žili v malých chyškách, jež si z palmového listu vyrobili. Palma byla jich hlavní živitelkou a skýtala i nutný oděv.

Když za noci stříbrný měsíc svým světlem poléval krajinu vůkol a slavici ve křoví zpívali své slavnostní, jásavé hymny, z chyšek ozývaly se hlasy velkých samotářů, kteří pěli své žalmy. Jen z dále ozval se občas hlas šelmy, lačníci po kořisti. Velebné ticho, jež ulehlo za noci na tuto zemi, bylo přerušováno těmito různými hlasy, jsouc zrcadlem temně modré oblohy, na níž procitly hvězdy. —

Pambo byl jedním z těchto mužů samoty. Jako neviditelná síla magnetu přitahuje z dále kovové částice, tak zpráva o velikém světcí Antonínu vábila mnohé na

poušť. K němu blíž. A Pambo podlehl tomuto posvátnému kouzlu. Stal se žákem sv. Antonína.

Pambo neuměl čísti ni psáti. Ale jeho duše byla vnímavá jako úrodné role a čistá jako studánka. Toužil po moudrosti ze zdrojů Boží pravdy a nikoli z širokého proudu liché učenosti světské. Lačen poučení, přicházel Pambo k staršímu poustevníku, a prosil jej, aby mu přečetl něco z Písem svatých. A starý druh jal se mu čísti z knihy žalmů: „Ostříhati budu cest svých, abych nezhřešil jazykem svým. Položil jsem ústům svým stráž . . . Oněměl jsem a ponížil jsem se a mlčel jsem . . .“ (Žalm 38. 1.—2.)

„Dosti!“ zvolal Pambo a přerušil čtoucího. „Ta slova zatím mi postačí.“ Opustil staršího bratra a vrátil se do své poustky. Cvičil se v potlačování všelikých pozemských myšlenek a neúčinné řeči. Svoji mysl upínal jen k Bohu a k jeho pravdě. Ústům uložil mlčení. Chyše neopouštěl, Svých druhů na poušti nevyhledával. Byl dvojnásobný samotář.

Po šesti měsících stanul u chyšky Pambovy jeho dřívější předčítatel. „Proč nepřicházíš, bratře, aby seš dále učil znáti pravdu Boží? Což nežízniš po její pramenech? Nechceš déle se učit cestám Hospodinovým?“

„Odpusť, ctihodný služebníku Boží, že jsem k tobě tak dávno nepřišel,“ odpověděl Pambo. „Ještě jsem se nenaučil řádně plniti, co ukládá mi verš, který jsi mně před půl letem přečetl.“ Po těch slovech přátelsky objal přichozího a pozdraviv slovy: „Pokojs se s tebou!“ vešel zpět do své chyšky.

A mlčení zase zavládlo jeho nitrem. Jeho ústa se probouzela pouze k modlitbě. — —

* * *

Zpráva o poustevnících egyptských rozletěla se světem, znuděným požitky smyslů. Mluvilo se o nich všude. Bohatá římská paní, Melanie, uslyševši o nich, roz-

hodla se přeplaviti do Egypta a poznati tyto záhadné syny pouště. Učinila tak. A že uslyšela mnoho vyprávěti o dokonalém poustevníku Pambovi, dala se k němu dověsti.

Pambo, pokorně odpovědáv na pozdrav neznámé příchozí, nepozvedl k ní ani očí. Pletl klidně proutěný koš, jako vždy činil. — Melanie s úctou hleděla na mlčícího poustevníka. Byla dojata jeho chováním. A chtějíc se mu odvděčiti, vyňala velký sáček stříbrných peněz a nabízela je Pambovi, aby jimi podělil své spolubratry. Pambo, stále upíraje oči do své práce, zavolal svého učně a řekl jemu: „Vezmi stříbro a dones je do klášterů v Lybii, jsou nuznější, nežli my.“ A zase mlčí svatý poustevník a splétá vrboví.

Melanie, překvapena touto lhostejností, jež neměla ani jediného slova díků pro její velký dar, vyčítavě zvolala: „Pane, pohlédni, toho stříbra je tři sta liber!“ — A Pambo, plete dále svůj koš, zase jen hledí na svoji práci a odpovídá: „Paní! Ten, k jehož oslavě svůj dar jsi obětovala, zná váhu tvého stříbra. On zvážil od počátku světa na váze věčné spravedlnosti všechny hory a lesy. — Kdybys mně to stříbro darovala, právem mohla bys udati jeho váhu. Ale protože si je obětovala Bohu, který se stejnou láskou přijímá jediný halír chudé vdovy, tedy pomlč o tom Pokoj s Tebou!“

To bylo jediné slovo, které měl Pambo pro vznesenou Řimanku, která pohnuta v hloubi duše, opouštěla poustevnu Pambovu. — — —

* * *

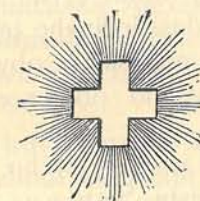
Věrné syny pouště došla kdysi zpráva, že alexandrijský biskup hodlá je navštívit. Nezvyklý ruch šířil se mezi nimi. Nástupce sv. Marka přijde mezi ně, aby je poznal a jim požehnal! — Poustevníci se sešli, aby se uradili, který z nich má za všechny biskupa uvítati.

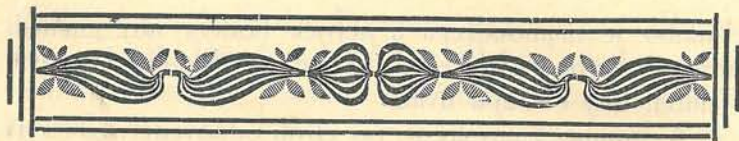
„Pambo je nejmoudřejší a nejvíce hoden, aby jménem naším biskupa pozdravil“; tak se usjednotili. I vyzvali Pamba, aby biskupa uvítal.

A Pambo, zamysliv se, po chvíli odpověděl. „Jestli biskup nebude potěšen mým mlčením, nevzdělá se ani mým mluvením.“ A potom vrátil se ve svoji chyšku a pletl koš dále. —

Koš, pilnou rukou synů pouště upletené, které donášeli mladší bratři na tržiště v Alexandrii, byly plny modliteb svých pracovníků. Jako míza proudí nitrem stromů, tak modlitby mnichů proudily suchými pruty vrboví. A koše vydechovaly modlitby ty jako stále volání k nebesům za ty, kdo jich užívali.

Pambo ve svém mlčení byl velikým řečníkem a učitelem svých bratrů.

„Člověk Boží.“

(Sv. Alexej; dne 17. července.)

Byl chloubou svých rodičů. Římského senátora Eufemiana a manželky jeho Aglaisy. Duch zbožnosti, který vanul celým domem, nalezl svůj nejkrásnější stánek v duši jediného jejich syna, Alexeje. Žil duší svojí v říši nebeských obyvatel více nežli na zemi; a srdce jeho volalo po lásce Kristově mocněji, nežli po lásce lidské.

Rodiče, starostliví o štěstí svého syna, vyhledali mu sličnou, zbožnou nevěstu Sabinu. Alexej neodporoval jejich přání. Slavena svatba s nádherou, jaké senátorský stav otcův žádal.

Svatební ruch umkl. Alexej a Sabina ocitli se sami. Tu podivný cit zmocnil se mladého manžela Alexeje. Sňal s ruky svatební prsten, odepjal skvostný pas, který mu snoubenka Sabina darovala, a podávaje obojí své choti, pravil: „Milá přítelkyně! Nemohu tě učiniti šťastnou tou pozemskou láskou, které si zasloužíš. Není jí v mém srdci, neboť ono náleží Kristu. Přijmi tyto věci na památku a buď hodnou dcerou mých dobrých rodičů. Bůh chráníž tebe i mne. Odcházím; Kristus mne volá za sebou“.

Po těch slovech Alexej, vzav si potřebných peněz na cestu, potají v noci unikl z domu. Šel k moři a vstoupiv na loď, plul ke břehům Malé Asie. A odtud dal se na cestu do města Edessy v Mesopotamii. „Šel za hlasem Kristovým“.

V Edesse rozdal, co z peněz mu zbylo. Oblékl poutnické roucho a šel mezi žebráky, kteří v předsíni chrámu Matky Boží vyprošovali si almužnu. Tak byl Kristu nejvíce podobeh, který „neměl, kam by hlavu položil“. —

* * *

V domě senátora Eufemiana nastal zmatek. Po synu Alexejovi nebylo stopy. Žalost byla denním chlebem zarmoucených rodičů i opuštěné nevěsty.

Otec vypravil posly, aby pátrali po uprchlíku. Ale marně, Matka Alexejova oddala se přísné kajícímu, modlitbám a postům. Manželka Alexejova oblékla smuteční šat, pravíc: „Jako hrdlička truchlí o samotě, tak truchlíti budu i já po všechem čas života, jestli Bůh mi nevrátí chotě mého.“ —

Sedmnáct roků trávil Alexej v šatě žebráckém v městě Edesse. Potom rozhodl se vrátiti do své vlasti. Loď, zahánána bouří mořskou, přistála v Ostii. Alexej dal se na cestu do Říma.

V hlučné ulici potkal svého otce. Bolest a beznadějnost učinily z něho starce. A tu Alexej pokorně přistoupil k němu a pravil: „Vzácný pane, pro milosrdenství Boží dopřejte útulku nuznému poutníku ve svém domě! Pán nebeský odplatí vám každé sousto, jež poskytnete chudému bratru Kristovu, a jestli někdo z vaší rodiny jako poutník daleko v cizí zemi žije, Bůh vám ho jistě vrátí.“

Tato slova hluboce se dotkla otcovského srdce. Dal žebráka dovést do svého domu a vykázal mu útulnou světničku. Sem mu posílal denně pokrmy se

svého stolu. A prosil jen, aby se ještě zde na zemi s nezvěstným svým synem setkal.

Alexeji však nebylo volno v jeho přívětivém obydlí. „Kristus často neměl, kam hlavu položit,“ opakoval si v duchu. I prosil otce, aby mu dovolil přespávat v tmavém koutku pod schody. Zde bylo mu blaženěji. A pokrmy, jež dostával, potají schovával ve svůj starý plášť a venku rozdával chudým.

Tázali se, jak se jmenuje. Odkud je. Má-li příbuzné. „Jméno své zde na světě již dávno jsem odložil, a musím teprve nové od Boha si získati. To, co nazýváme vlastí, jest jenom útulek na několik let života, neboť do pravé vlasti teprve jdeme. A příbuzné dá mi snad jednou Kristus.“ Tak odpovídal na všechny zvědavé otázky.

Domácí služebníci považovali neznámého za slabomyslného. Posmívali se jemu, jako zlomyslnost ráda činí. Ale neznámý mlčel. Téměř celý den strávil ve chrámě sv. Petra u stolu Páně a na modlitbách. Za tmy tiše potom vkradl se pod schody otcova domu a zde přespával.

Tak nových sedmnáct let žil Alexej v malém koutku otcovského domu. Jako cizinec a žebrák. Vlas jeho dávno zbělel. Tělo posty vychudlo, tvář sluncem byla opálena. A nikdo nětušil, kdo je onen bezejmenný, který má nejubožejší útulek v prostranném domě senátora Eufemiana.

Když Alexej znamenal, že sil mu ubývá a duše jest již na odchodu z tělesné své schránky, vyžádal si papír a péro, aby mohl napsati svým příbuzným zprávu o sobě. Vylíčil všechn svůj život; své strádání a utrpení po odchodu z otcovského domu, jež z lásky ke Kristu radostně snášel. V listě vroucně též děkoval rodičům i své manželce za všechnu lásku i trpělivost, s níž o něho se starali, a podepsal se: „Šťastný syn Eufemianův Alexej, který v domě otcovském našel poslední koutek svého pozemského odpočinku.“

Dopsal svůj list a s ním byla též skončena jeho pozemská pout. Alexej zesnul v Pánu.

V té chvíli bylo slyšení v některých římských chrámech tajuplný hlas: „Quaerite hominem, ut oreť pro Roma.“ Užasli všichni, kdo jej slyšeli. Zpráva o záhadném zjevu brzo roznesla se městem. Ale marně vyzvídali a pátrali, kde že jest onen světec, kterého mají hledati. Ale po několika dnech zase bylo slyšení též podivný hlas: „Hleďte člověka, aby se modlil za Řím.“ A nyní hlas připojil: „Quaerite in domo Eufemiani. — Hleďte v domě Eufemianově.“

I vešli mnozí do domu senátora Eufemiana a zde našli pod schody mrtvého žebráka. V jedné ruce objímal kříž, v druhé měl popsany list. — Marně se pokoušeli list vyňati z mrtvé ruky. Svírala jej pevně. Záhada stupňovala úžas. Sám papež, Innocenc I., je zpraven o podivné události.

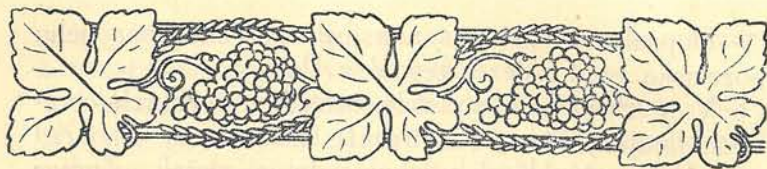
I neváhá sv. Otec, ubírá se v průvodu na Aventin do domu senátora Eufemiána. Zastaví se u mrtvého a dí povýšeným hlasem: „Ve jménu Ježíše Krista, jehož jsem na zemi viditelným zástupcem, poroučím tobě, abys nám vydal list, který máš v ruce.“ A hle, v tom okamžiku mrtvá ruka pomalu se otevírá, popsany list padá k zemi. Sv. Otec v údivu přechítá list, který prozrazuje tajemství Alexiova života. Jati posvátnou bází, všichni poklekají, modlí se a potom líbají ruce mrtvého žebráka Alexia.

„Bůh mi tedy přece syna mého vrátil,“ volal otec, celuje zsinanou tvář svého syna.

Jeho pohřeb z chrámu sv. Petra byl jako pohřeb knížecí dne 17. července roku 417.

„Byl to člověk Boží,“ říkali o něm v Římě.

Převozník Kristův.

(Sv. Křištof. Dne 25. července.)

Bylo to v třetím století po Kristu Pánu, kdy v krajině Lykii, na jižním pobřeží Malé Asie, žil mladý muž obrovského vzrůstu a neobyčejné síly. Byl to pohan, jménem Reprobis (Zavržený). Byl chudý a musil si v cizích službách svůj chléb vydělávat. A že byl tak silný a statný, umínil si, že chce sloužiti jenom nejmocnějšímu pánu světa.

Proto odešel z domova a hledal nejmocnějšího pána, aby nabídl mu své služby. Chodil křížem krážem a ptal se, kde bydlí nejmocnější panovník. I pověděli mu o mocném králi, jehož žezlu byly poddány četné země a miliony lidstva. Reprobis jej vyhledal a vstoupil do jeho služby. —

Když nějaký čas u něho sloužil, stalo se kdysi, že přišel jakýsi potulný zpěvák a zapěl píseň, v níž byl jmenován ďábel. Slyše to slovo král, ihned udělal rukou ve vzduchu kříž, proto že byl křesťanem. Reprobis nechápal počínání královo, a tázal se, co by ony dvě příčné čáry, jež ve vzduchu udělal, znamenaly.

„Povím ti pravdu,“ řekl král po delším váhání. „Dělám vždy toto znamení, kdykoli slovo ďábel někdo u mne vysloví. Nebo věz, že potom ďábel nemůže mi škoditi.“

I divil se obr a pravil. „Což se ty, nejmocnější světa králi, ďábla bojíš? Je snad mocnější než ty, a může tobě škoditi? Když tomu tak, pak půjdu k němu a nabídnu mu své služby, protože chci sloužiti jen pánu nejmocnějšímu.“

A obr vystoupil ze služby královy, a šel hledat mocnějšího panovníka, ďábla. —

Chodil dlouho lesy a pustinami, až ďábla našel v hlubokém lese, v kamenném hradě, a dal se do jeho služeb. Byl u něho spokojen, protože mohl se pochlu-bit, že slouží nejmocnějšímu pánu světa. —

Stalo se však, že kdysi jeli oba, ďábel a jeho služebník, kterousi cestou. U cesty na pokraji lesa stál kříž. Když jej ďábel spatřil, zbledl, začal se po celém těle chvěti, a nechtěl jíti dále.

Obr udiveně se tázal: „Pane, co se stalo? Proč nechceš jíti dále?“

A ďábel pravil: „Vidíš tam u cesty kříž? Na něm umřel Kristus; kříže se bojím a nemohu kol něho jíti.“

„Jestli se Kristova kříže lekáš,“ pravil služebník, „pak Kristus je věru mocnější než ty, a já jsem ti marně sloužil. Žij blaze, já půjdu hledat mocnějšího Pána, Krista.“

A obr po delším bloudění přišel ke kterémusi poustevníkovi a vyprávěl mu, že hledá Krista, nejmocnějšího Pána světa, a že mu chce sloužiti.

A poustevník vyprávěl mu, že Kristus je opravdu nejmocnější Pán světa. Doroučel i ďáblům, moři, větrům a bleskům. A na konec doložil: „Chceš-li Kristu sloužiti, povím ti, jak to nejlépe uděláš. Nedaleko odtud teče velká a prudká řeka. Přes ni nevede žádný most, v ní není žádný brod, a žádná loďka neodolá nára-

zům jejich vln. Jsi tak veliký a statný. Budeš-li lidi, kteří musejí na druhý břeh, na ramenou přes řeku přenášeti, věz, že tím prokážeš nejlepší službu Kristu Ježíši. Vždyť On vždycky učil: „Cokoli jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili.“

A obr dojat slovy poustevníkovými, učinil podle jeho rady. Vystavěl si u břehu řeky chatrč a přenášel lidi na druhou stranu. Za dne i za noci byl jim k službám. Kdykoli přišel nějaký člověk, žádaje na obru, aby jej přenesl přes řeku, vždycky vyplnil jeho prosbu. Uchopil silnou hůl do ruky, aby v řece lépe mohl se opřít, vzal příchozího na ramena, a již razil si cestu na druhý břeh hlučícími vlnami. Činil to rád, protože věřil, že slouží nejmocnějšímu Pánu světa, Kristu. — —

* * *

Byla kdys tmavá, bezhvězdná noc. Obr spal ve své chatrči, když tu náhle ozve se hlas: „Pojď mne přenést!“ Obr vyběhl ven, ale neviděl nikoho. I vrátil se zpět do chatrče, když tu znovu ozval se hlas: „Pojď mne přenést!“ Ale zase, vyšel ven, nikoho nespatriil. Teprve když volání po třetí se opakovalo, obr vidí v trávě seděti malé děcko, prosící za přenesení.

I vezme je na ramena a opíraje se o hůl, prodírá se prudkými vlnami ku předu. Leč nastojte! Čím dále obr kráčí, tím výše vlny rostou a dorážejí na něho, a váha dítěte krok za krokem se zvětšuje. Zdá se mu, že na ramenou nese stále větší a větší tíhu olova a vlny jej pomalu přikryjí tak, že musí utonouti. Seběře poslední své síly a jenom s největší námahou dosáhne druhého břehu.

Těžce oddychuje, složil obr dítě na zem a pravil: „Dítě, ty's bylo těžké! Myslil jsem, že už zahynu. Zdálo se mi, že na ramenou nesu tíhu celého světa.“

„Ty's nesl více nežli svět,“ pravilo dítě. „Ty's nesl toho, který stvořil nebe i zemi. Já jsem král, Ježíš Kristus.“

Obr padl na kolena a vroucně se klaněl nejmnějšímu Pánu. A Ježíš, nabrav vody, lil ji obru na hlavu a pravil: „Já tě křtím ve jménu Otce, a ve jménu svém, Boha Syna, a ve jménu Ducha svatého. Od nynějška budeš se jmenovati Christoforus (Křiřtof), protože jsi nesl Krista na svých ramenou. Abys pak mi uvěřil, učin, co ti nyní pravím. Zasad svoji hůl do země; z rána vzkveťe a přinese plody.“ Po těch slovech děcko zmizelo.

A Křiřtof, padnuv znovu na kolena, děkoval Kristu za to, že mohl jej nésti na svých ramenou, jakož i za milost křtu svatého. I vsadil svoji hůl do země. Z rána byla z ní nádherná palma, ozdobená četnými květy a obřížená krásnými plody. A od té doby Křiřtof po celý život Kristu Pánu věrně sloužil, a s láskou dále přenášel lidi z jedné strany řeky na druhou. — —

Svatí spáči.

(Památky jejich se světi dne 27. července.)

Vyhledati všechny křesťany v říši, v tom viděl římský císař Decius jedinou záchranu a spásu upadajícího římského imperia. Rozkaz stejně pošelilý a krutý, jako kdyby kapitán, chtěje zachrániti tonoucí loď, poručil polovinu lodníků pobíti a vrhnouti do moře, aby aspoň vrak udržel se nad vodami.

Biskupové křesťanští byli zatčeni. Všichni poddaní v říši musili se účastniti pohanských cbětí, nebo sypati kadidlo na oltáře bohů, všudy postavené. Takové nařízení smutně překvapilo všechny vyznavače Kristova náboženství. Poděsilo je tím více, že v předcházející době požívali pokoje a nikdo netázał se po jejich náboženství.

Proto nedivno, že mnozí prchali na poušť, do lesů, hledati úkrytu, čekajíce, až strašná bouře přenese se přes jejich hlavy a oni vrátí se zase do svého domova.

V Malé Asii, kde církev utěšeně zkvétala, bouře zuřila nejstrašněji. Pobřežní město Efesus, tento východní Řím, čítal mnoho křesťanů. Vždyť zde rozséval apoštol národů, sv. Pavel, sítě křesťanství. Zde byl biskupem

apoštol lásky, miláček Kristův, sv. Jan. Ozvěna jejich přesvědčivých, nadšených slov ještě se chvěla v dětech a vnučích těch, kteří naslouchali jejich kázání. —

Když r. 250. císařský rozkaz byl prohlášen, vyvolal nesmírný rozruch v městě. Mnozí prchali z dohledu císařských úředníků. A mezi uprchlíky bylo též sedm mladých mužů, které křesťanská víra spojila v bratrský svazek. I jména jejich se zachovala: Maximian, Malchus, Martinian, Dionysius, Jan, Serapion a Konstantin.

Aby ušli rukám císařských pochopů, utekli na pustou, osamělou horu nedaleko města. A štěstí jim přálo. Nalezli v hoře prostrannou jeskyni. V ní se ukryli. Věřili, že jsou v bezpečí. A nezklamali se. Dostalo se jim většího bezpečí, než sami čekali.

Když totiž jeden z nich za večera vykradl se z jeskyně, aby opatřil svým druhům nutné potraviny, byl zpozorován. Slidič sledoval jeho cestu; a viděl vracejícího se muže do nitra hory. Z rána ohlásil úřadu, čeho byl svědkem. Zpráva jeho donesla se k císaři Deciovi, a ten poručil jeskyni zavaliti kameny, aby uprchlíci nemohli vyjít.

Jaký úžas zmocnil se ukrytých, když slyšeli hlasy blížících se lidí. A po chvíli slyší, jak veliké balvany válí jejich ruce ke vchodu jeskyně a mezery mezi nimi vyplňují hlinou. Obklopila je tma. Viděli, že jsou za živa pohřbeni. Jejich dech nedostatkem vzduchu se ztěžoval, podivná ochablost zmocňovala se jejich údů. Bratrsky podali si ruce, poklekli a modlili se, jako když před spánkem rodina společně se modlí, a potom tiše ulehli na zemi. Uspali. Dlouhá noc, delší nežli je na severním pólu, nastala v jejich vězení — — —

* * *

Nad horou plynuly dny, měsíce, léta. Dvě století přešla krajem. O krutém činu císaře Decia již se nevypravovalo. Vše upadlo v zapomnutí.

Bylo to za císaře Theodosia II. r. 437, kdy občan efesský Adolius, který onu osamělou horu po svých rodičích zdědil, poslal své otroky, aby lámali na hoře kámen. Chtěl získati stavební hmoty. A otroci, vidouce veliké, na sebe nakupené balvany, začali je vylamovati. Do nitra jeskyně vnikl vzduch a za ním světlo.

Když otroci, vlekouce balvany, od hory odešli, spáči se probudili. Ani nevzpomněli, co s nimi se dalo. Bylo jim, jako když po krátké noci zasvitne jitro. Nikdo z nich netušil, že spali dlouhá dvě století. A když jeskyni zavanul proud čerstvého vzduchu, povstali a bratrsky podali si ruce. Brzo pocítili hlad. A tu teprve si připamatovali, jak těžko bylo jim opatřiti si potravu. Kdo se pro ni vydá na cestu? Kdo se vystaví nebezpečí, že bude polapen?

Přihlásil se Dionysius, že půjde do města. Tiše vykradl se z jeskyně a opatrně pohleděl ven, aby se přesvědčil, zda nehrozí nějaké nebezpečí. A jak se podivil! Hora dříve pustá, byla proměněna v zahrady a vinice. Kolem ní rozprostírala se role; cesty rozdělovaly lány, na nichž vlnilo se obilí.

Dionysios nemohl svému zraku ani uvěřiti. A když dal se směrem k městu, údiv jeho rostl. Na čertných budovách, jejichž kopule vysoko se klenuly k nebesům, zářily zlaté kříže. Oltářů, věnovaných bůžkům, nikde nespátril. Byl to sen, co vše tu viděl, anebo skutečnost? Klamala jej pobouřená obrazotvornost, anebo zrak jeho byl chorý? — —

Nedůvěřivě bral se do města a hledal pekaře, u něhož chtěl chléb zakoupiti. Konečně jej našel. Narovnav chléb do uzlu, podával pekaři zlatý peníz, jímž měl zaplatiti. Pekař přijal minci, a pozorně ji prohlížel. Viděl na něm vyražený obraz císaře s nápisem: „Decius“. Zdráhal se peníz přijati, protože takových peněz neznal. Také řeč neznámého cizince zdála se mu

podivnou. I jal se mu dokazovati, že tento peníz nemůže přijati, protože nikdy podobného neviděl.

Překvapený Dionysius stál zde bezradný. Co vlastně se stalo? Kde se ocitl? A pekař, muž chytrácký a podezřívavý, ihned pojal myšlenku, že podivný ten cizinec našel kdesi starý poklad z dob Deciových a nyní těmito zapomenutými mincemi chce platiti. Zavolal stráž. Dionysius byl předveden k soudci.

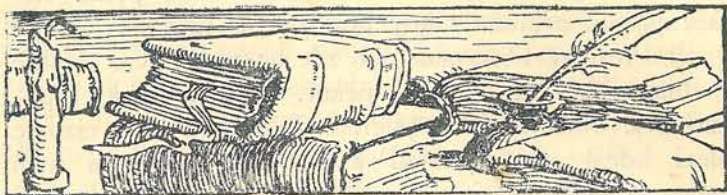
Teprve zde záhada se vysvětlila. Dionysius vyprávěl, že za císaře Decia prchli z města a ukryli se v jeskyni. Soudce poukázal, že nyní vládne císař Theodosius II. Plných jedno sto a osmdesát tři let uplynulo od jejich útěku. Tak dlouho spali v jeskyni, nevědouce ničeho o proměnách, které téměř za dvě stě let zde se staly. Bůh zázrakem zachránil je před smrtí vysílením.

Zpráva o svatých spáčích záhy roznesla se městem. Sám císař Theodosius dal mladé muže k sobě předvolati. Biskup efesský, úředníci, zvědavci hrnuli se k jeskyni, která byla po dvě stě let lůžkem zbožných jinochů. A ti prostě vyprávěli, co věděli o svém uvěznění v lůně hory.

Dvě stě let hlubokého spánku připadalo jim jako jediná, krátká noc. Zázrak byl patrný a všem jasný. Svatí spáči brzo byli v účtě všech křesťanů. A účta jejich neustála ani tehdy, když pro tento svět usnuli na vždy, čekajíce procitnutí v den obecného soudu.

Dvě stě let spánku, který byl roveň spánku jediné noci! Jak často mnohým sklíčeným a pronásledovaným nepřízní osudu opačně jediná noc zdá se dlouhá jako dvě století!

Vyvolení Páně.

(Sv. Dominik; dne 4 srpna.)

Rím plnil se biskupy učenými bohoslovci, opaty, kteří z celého světa sem přicházeli, aby účastni byli obecného církevního sněmu (čtvrtý sněm lateránský), který sem veliký papež. Innocenc III. svolal. Nikdy věčné město nevítalo ve svých zdech tolik duchovních jako ten rok 1215. A nikdy též tolik nádhery.

Uprostřed svých sluhů, oděných v pestrý kroj, provázeni rytíři v stříbrných helmách a se skvoucím brněním na prsou, přijížděli sem na koních němečtí biskupové — kurfiřti. A jiní zase, ze Španěl a Italie, neseni byli ve skvostných nosítkách k sídlu Svatého Otce, Lateránu.

Kdo všiml si v této pestré směsi jazyků, krojů, stavů, dvou prostých mužů, kteří přišli ve svaté město s velikými úmysly v duši?

Byl to španělský kněz, kazatel, sv. Dominik, a pokorný, prostý chudáček z Assisi, sv. František.

Smělé myšlenky zrály v jejich mysli. Dominik chce kázáním působiti k nápravě mravů. František prostotou a chudobou touží ukázati lidu cestu k pravému štěstí. Dominik volá své druhy, aby vyšli z tichých zdí kláštera, silou slova Božího potíraly bludy a otrásali nitrem hříšníků. František chce pokorou a chudobou dáti křesťanům příklad, že i v chudobě možno nalézt štěstí. V chudobě, která se raduje, protože je nejbliže Kristu, který ani neměl, kam by hlavu položil.

Příliš smělý cíl měli oba ti to prostí mužové na mysli. Povznést chudobu, té doby snad téměř zapomenutou.

Najdou porozumění u těch, kteří se skvěli bohatstvím? Pochopí je svět, na němž jako olověný mrak spočívala touha po přepychu? A oba tyto muže tížila myšlenka, že nebude jim porozuměno.

Ale jako nejhustším mrakem nejednou pronikne zářivý teplý paprsek slunce, tak i oba věřili, že Bůh jim pomůže v těžkém povolání, které si zvolili. „Cesty moje nejsou cesty vaše,“ volal prorok. A Hospodin, který udal směr i horským potůčkům, dovede změnit mysli lidské.

Vážné starosti jako temné stíny měsíční noci chvěly myslí sv. Dominika.

Za jedné noci měl Dominik zvláštní sen. Viděl Spasitele, sedícího po pravici svého nebeského Otce v plné slávě lidské své přirozenosti. Ale zrak Kristův byl zachmuřen jako tehdy kdy stanul nad městem Jerusalemem, kdy slzy kalily jeho oči a předpovídal zkázu svatého města. Dominik lekl se tohoto pohledu.

Ale brzo hrůza zmocňuje se jeho nitra. Kristus běže do rukou šíp a míří jím dolů k zemi. Chce svět zhubiti pro jeho zpronevěru a nepravost. A již tu chce

Kristus šíp vypustí, když sv. Matka jeho zdvihá k němu své prosebné ruce. Přimlouvá se za hříšníky.

Kristus na chvíli váhá. Matčin prosebný, soustrastný pohled zdržuje šíp v rukou Synových. A když Kristus znovu pohlédne k zemi, Marie ukazuje dolů na dva muže, kteří v pokoře na zemi klečí a chtějí volati k pokání. Ruka Kristova, připravená vypustit šíp, klesla. Šíp padal do neznámých hlubin.

Dominik rovněž hledí nyní dolů a v jednom z klečících mužů, na něž Bohorodička ukazuje, poznává sebe sama. Ale druhého, prostého, v hnědém rouchu kajících, s provazem kolem těla, poznati nemůže. Byl mu zcela neznámým.

Spánek prchl s lože Dominikova, ale sen pevně zůstal v jeho paměti. Dominik byl posílen tímto viděním ve svém úmyslu. Věřil, že Bůh souhlasí s tím, co počíná. Leč kdo je ten druhý, na něž Bohorodička ukazovala? Koho sesílá mu samo nebe za pomocníka?

Druhého dne ubíral se Dominik do blízkého chrámu Marie Panny a zde pokleká k modlitbě. Podivný sen znovu ožil v jeho paměti. A když z chrámu vychází, spatřuje prostého muže v hnědém hábitě s provazem kolem těla. Vidí jej nyní tak, jak jej spatřil ve snách.

Jde k němu, představí se mu a tiskne políbení pokoje na jeho hubené tváře. „Jsem hříšný, chudý muž s Assisi, František“, praví mu neznámý a opětuje jeho polibky.

„Bůh nás volá na svoji zanedbanou vinici“, praví sv. Dominik.

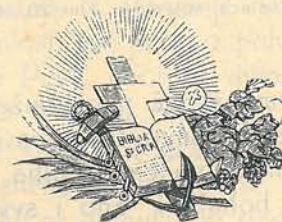
A té chvíle sblížily se dvě nejpokornější duše v celém světě k nové práci ku cti Kristově v jeho svatě církvi.

Dante vystihuje význam obou velkých světců pro církev těmito verši:

By věrna jemu byla, za stráž dvojí
dvě ku ochraně Knížata jí dala¹⁾
již vedou ji a po stranách jí stojí.

Jak v serafu tak v jednom láska plála²⁾
a moudrost druhého³⁾ na vaší zemi
se odlesk jasu cherubínů zdála.“

(Ráj. XI. 31.—40.)

¹⁾ Rozuměj Prozřetelnost Boží. ²⁾ Sv. František. ³⁾ Sv. Dominik.

Starokřesťanský Job.

(Sv. Eustach, vojevůdce. Dne 20. září.)

V celém Starém zákoně není muže, který v největší bídě a v nejhlubším utrpení osvědčil tolik pevně víry a nezlomné naděje v Boha, jako Job. Zba-ven všeho svého bohatství, ano i svých dětí, volal: „Bůh dal, Bůh vzal. Budiž jeho jméno pochváleno.“ Raněn nejhorším malomocenstvím, když sama manželka jeho posmívala se Jobově důvěře v Boha, a přátelé podezřívali jej z tajných hříchů, pro něž prý Hospodin jej tak přísně trestá, Job zdvihl oči své k nebesům a volal: „Vím, že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den ze země vstanu, a zase oblečen budu v kůži svou a v těle mém uzřím Boha svého.“ — A Hospodin čtver-násobným požehnáním odměnil Joba, který nejtěžší zkoušku své víry tak hrdinně přestál.

V knize Jobově četli naši zbožní předkové, kdykoli Prozřetelnost sesílala na ně těžké rány života. Z ní va-nula v jejich nitro posvátná útěcha. A milost Boží, které si svojí modlitbou vyprosili, podpírala znovu klesající jejich síly.

I křesťanský starověk má velikého hrdinu víry. Má „svého Joba“, jak dávní životopisci nazvali vojevůdce císařského vojska, Eustachia.

* * *

Za panování císaře Trajána žil v Římě urozený, bo-hatý a statečný vojevůdce, jménem Placidus. Za man-želku měl dceru vzácných římských rodičů, jménem Tra-jánu. Dva malí zdární synáčkové zvyšovali jejich man-želské štěstí.

Všichni byli pohané. Ale byli lidé obzvláště ušlech-tilí. Jejich dobročinnost ke všem trpícím, chudým, ne-šťastným, byla známa po celém Římě. A jako kdysi Kor-nelius, římský setník v Cesareji, svojí dobročinností zasloužil si té milosti, že první z pohanů byl přijat sv. Petrem do církve Páně, tak i táž milost Ducha svatého přivedla vojevůdce Placida do církve Kristovy. —

Jednoho dne vyjel si Placidus se svými přáteli na lov. Spatřiv krásného jelena, jal se jej v lese proná-sledovati, až daleko se odloučil od svých druhů a osaměl. Unaven dlouhou honbou, usedl na skálu a odpočíval. Tu pojednou zaslechl za sebou šumot. A když pozdvihl oči, spatřil jelena, kterého dosud marně pronásledoval. Jelen klidně stanul a upřeně hleděl na lovce. A Pla-cidus, povstav, pomalu blížil se ke zvířeti. Té chvíle objevil se mezi párohy jelenovými zářící kříž s tělem Spasitelovým. Udiven lovec se zastavil. Nastalo ticho. A brzo zazněl s kříže hlas: „Placide, proč mne honíš? Uvěř ve mne! Znáš tvoje dobré skutky, a nyní chci já uloviti tebe. Jdi k biskupovi křesťanů a dej se pokřtiti.“

Kříž zhasl; jelen prchl. Placidus, sám nyní raněný láskou Ukřižovaného, s vážnými myšlenkami vracel se z lovu domů. Z lovce stal se sám uloveným.

Doma vyprávěl své choti o svém tajuplném vidění:

a oba, vidouce v tom volání Kristovo, rozhodli se, že dají se vyučiti křesťanské víře s oběma svými synáčky.

Znaje některé křesťany, dal se od nich Placidus dovést k papeži. Byl vyučen článkům křesťanské víry a s celou svojí rodinou přijal potom svatý křest. Při tomto posvátném obřadu duchovního znovuzrození všichni přijali též nová jména. Placidus nazván Eustachiem, jeho manželka Theopistou. Dva synáčky pojmenováni: Agapét a Theopist. —

Druhého dne odebral se Eustach na ono místo v lese, kde měl ono zjevení. A když se tu modlil, slyšel s hůry hlas: „Buď silný ve své víře! Já, který jsem i za tebe těžký kříž nesl, budu i tobě břímě života ulehčovati. Ve mne důvěřuj a všechno překonáš skrze mne, který bude tě posilovati.“

„Vše snesu pro Tebe a s Tvoji pomocí,“ odpověděl Eustachius. A posílen znovu ve své víře a lásce k Ježíši Kristu, odcházel domů. —

* * *

Plynula léta a Eustach brzo viděl, jak Kristus zkouší sílu jeho víry. Jeho stáda hynula nemocemi; role stihla neúroda. Věrní jeho služebníci zemřeli; mladší z jeho služeb odešli. Lupiči vykradli statky. A pohané, kteří věděli, že Eustach je horlivým křesťanem, jenom se mu posmívali, řkouce: „Jak slabý je ten tvůj Bůh! Nechá tě trpěti a nepomůže tobě.“

Ale Eustach a celá jeho rodina trpělivě snášeli všechny tyto strasti a mlčeli k jízlivým řečem pohanů. Vzpomínal Eustachius na starozákonného Joba a modlil se, aby Bůh dal mu sílu onoho dávného trpitele. —

Když pozbyl jmění, nechtěl se Eustach doprošovati soucitu svých posměvačných sousedů. Jako žebrák, s holí v ruce, provázen věrnou manželkou a oddanými dětmi, opustil Řím. Se slzou v očích loučil se papež

se svým duchovním synem. S bratrskou láskou objali jej křesťané, sami chudí, na rozloučenou. Nezdržovali jej, neboť věděli, že Kristus sám bude jeho nejlepším ochráncem. —

Eustach odebral se pěšky do přístavního města Ostie a zde vstoupil na loď, která chystala se plouti do Egypta. Byl od velitele lodi přijat a zaplatil polovinu peněz, které velitel žádal. Neměl více. Doufal, že velitel slituje se nad ním a nebude druhé poloviny žádati.

Když loď po několikadenní plavbě stanula na egyptském břehu u města Alexandrie, majitel lodi tvrdě žádal na Eustachovi, aby zaplatil druhou polovinu jízdného. Eustach marně prosil za posečkání dluhu. Tvrdý a surový velitel nechtěl jej z lodi pustiti na pevninu. A nevěda, jak se Eustacha zbaviti, poručil lodníkům, aby Eustachovu sličnou manželku zajali a odvedli do lodní jeho kabiny, Eustacha pak a jeho dva syny vyvedli na pevninu. Stalo se tak.

Theopista byla uvězněna v lodi. Odloučena od svého manžela a dítek. Plna hrůzy čekala, co se stane. Plna důvěry v pomoc Boží, vzývala Krista za ochranu a útěchu.

Do několika hodinách přišel velitel lodi a sliboval jí svobodu, bohatství, život v pohodlí a přepychu, bude-li volná státi se jeho ženou. Theopista odmítala statečně jeho prosby i hrozby. A když násilník chtěl se na ni vrhnouti, trest Boží jej stihl. Upadl v bezvědomí na zemi a za krátko náhlou smrtí zemřel.

Theopista použila zmatku, který nastal, a opustila loď. Děkovala Bohu, že ji zachránil před porušením manželského závazku; ale stesk po ztraceném choťi a drahých dětech svíral ustavičně její srdce. Co počíti? Kam se odebrati, když nemohla ni nejmenší stopy nalézt po své rodině? Jenom modlitba ji sílila, aby nepropadla zoufalství.

V městě našla si službu, aby se uchránila před

útoky nevázaných a zpustlých mužů, a tak žila odevzdaně pod cizím krovem. Kdysi vznešená a bohatá paní stala se nyní služebnou. Ale sloužila věrně. Odevzdala svůj život v ruce Boží. Pod ochranu Krista. Modlila se a doufala. Ale vždy vroucně šeptala: „Buď, Pane, vůle Tvá!“

* * *

Eustach, oloupen o svoji věrnou družku, vtěleného strážného anděla svých dětí, byl jako smyslů zbaven. Nemohl věřit, že tak krutá rána jej stihla. Nevěděl si rady. Ale pohled na dva synáčky, plačící pro svoji ztracenou matku, dodával mu síly, aby těžkou tuto ránu s rozvahou snášel. „Kristus nás neopustí“, věřil ve své zkormoucené duši. „Ten, který pečuje o ptáctvo nebeské, který chrání i polní lilii, neopustí ani nás a vezme do ochrany ztracenou naši lilii, zbožnou Theopistu.“ Tak doufal. A pojav za ruce své drahé syny, Agapěta a Theopistu, vydal se na cestu.

Kam? Věřil, že Bůh povede jejich kroky, jako kdysi vedl Abrahama, když z rozkazu Hospodinova vyšel ze své otčiny a bral se neznámou, cizí, nehostinnou zemí. —

S těžkými myšlenkami v hlavě přišel k řece. Rozhodl se přebrodit se přes ni, když nikde neviděl převozu, ni plavce. Svě drahé děti hodlal přenést na ramenou. Jednoho po druhém, protože oba společně nésti, na to nestačily již jeho síly. — I vzal jednoho z nich na ramena a šťastně přešel s ním řeku na druhý břeh. Zde jej postavil a hned vracel se pro druhého.

Byl právě uprostřed řeky, když tu spatřil strašný výjev. Vyřítla se z pouště velká vlčice, uchvátila jeho drahého synáčka, Agapěta, a kvapně prchala s ním od řeky. Eustachovi brzo zmizela z dohledu. Ale čekalo jej ještě jiné neštěstí. Na Theopistu, který stál na druhém břehu, vypadl mladý lev. Uchvátil jej svými tesáky a pomalu, klidně odcházel s ním do širé pouště.

Eustach byl zdrcen. Stál nyní bez milované choťi, oloupen dravci o své děti. Byl novým Jobem. Ale Jobovy děti byly pohřbeny pod stanem, který prudká bouře rozmetala. Job mohl je pochováti, vyplakati své hoře nad jejich společným hrobem. Ale co je s uchvácenými dítkami Eustachovými? Jaká smrt je čekala ve spárech nejdravějších šelem pouště, vlčice a lva?

Zlomen stál tu nešťastný otec, s hrůzou vzpomínající, že jeho drahé děti staly se kořistí dravců.

Ale nestalo se tak, jak se domníval. Nepadly za oběť šelmám. Na jedné straně pastevci, na druhém břehu rolníci, vidouce dravce, utíkající s dětmi ve svých zubech, jali se je pronásledovati. Šelmi pokřikem jejich polekány, pustily svoji kořist a uprchly. Děti byly bez pohromy. A prostí lidé, dojatí soucitem, vzali děti k sobě, aby je vychovali. Agapět a Theopista, nevědouce o sobě, od sebe odloučení, rostli u cizích lidí na různých místech.

Eustach stál tu sám, zbaven svých nejdrazších, a uvažoval, co má činiti. Marně hledal své dítky. Nikdo mu nepověděl o jejich zachránění. Zármutek jako prudká povodeň zatopil jeho srdce; ale nezoufal. Zbyla mu největší duševní útěcha: modlitba.

I šel neznámým krajem, až přišel k malému městečku Badysu. Zde dal se do služby rolníkům.

Plných patnáct let byl polním hlídačem. Měl dosti času ke vzpomínkám. V mysli své mnohokrát denně vracel se v ony doby, kdy šťastně všichni žili v lásce a svornosti, v bohatství a úctě v městě Římě.

Slzy denně zatopily jeho srdce. Ale Eustach vytrval v odevzdanosti v ruce Boží. „Bůh dal, Bůh vzal. Nebyl nám povinen ničím. Staň se jeho vůle.“ —

Léta plynula. V Římě mnoho se změnilo. Vládl ke křesťanům shovívavý císař Traján. Bázeň před nebezpečnými, blížícími se nepřáteli však uchvátila celou říši. Neboť

blížili se od severu divocí, barbarští kmenové, ohrožující moc a slávu císařského Říma. Vojsko proti nim vyslané nedovedlo jich porazit a musilo pomalu ustupovati, aby aspoň oddálilo prudký jejich příval.

V této tísní vzpomněl si císař na zkušeného a udatného vůdce, Placida, který vždycky vracel se domů jako vítěz nad nepřáteli. A nevěda, kde se nalézá, poručil, aby byl po celé říši hledán a do Říma přiveden. —

Stalo se, že zvláštním řízením Božím dva bývalí vojín Placidovi přišli až do Badysu a zde setkali se s polním, chudě oděným hlídačem. Jali se s ním rozmlouvat. A tu všimli si, že neznámý ten muž má na šíji dlouhou jízvu. Ano, takovou měl jejich bývalý velitel, utrživ v boji nepřátelským mečem hlubokou ránu.

Ihned vzpomněli si, zda snad není to jejich bývalý vojevůdce. S nedočkavostí tázali se po jeho jméně a tu ke svému úžasu poznali, že je to Placid, jejich dobrý a udatný velitel. I vypravovali jemu, že císař poručil jej po celé říši hledati, říše je v nebezpečí, a jedině on může podle mínění všech, kdo znali jeho statečnost, Řím zachrániti.

A Eustach neváhal. Vydal se ihned s oběma vojíny na cestu do Říma.

Radostně byl přijat císařem, ustanoven velitelem nad nově sebranými pluky a vyslán do pole. A válečné štěstí ani tentokráte jej neopustilo. S důvěrou v ochranu a pomoc Kristovu svedl bitvu, nepřátele porazil na hlavu a z obsazeného území říše římské je vyhnal. Říše měla opět pokoj. —

* * *

Ověncem vavřínem jako vítěz vracel se Eustach zpět. A tu přitáhl se svými pluky v městečko, kde sloužíc u cizích lidí, žila manželka jeho, Theopista. Zde popřál znaveným vojínům několik dní odpočinku. —

V mužstvu byli také dva mladí důstojníci, nedávno do vojenské služby přijatí, kteří pro svoje výborné vlastnosti těšili se lásce a důvěře všech svých představených i oblíbě svých spoluvojinů. A oba, zvláštním řízením Božím byli ubytováni v domě, kde Theopista konala zahradnické práce. —

Bylo to u večer, kdy po jídle vypravovali si navzájem o své minulosti. Vše, co utkvělo v jejich vzpomínkách na otce a na matku, a co slyšeli od svých pěstounů, sobě sdělovali. A tu ke svému úžasu poznali, že jsou bratři. Byl to Agapét a Theopista, kteří žili dříve daleko od sebe a dorostli mezi cizími lidmi, nevědouce jeden o druhém.

Když císař najímal vojíny, přihlásili se do jeho služeb. Každý byl u jiného pluku, ale nyní z vůle Boží Prozřetelností se sešli a poznali. S vroucím objetím padli si do náručí a děkovali Bohu, že neviditelná jeho ruka svedla je dohromady. —

Jejich vypravování dychtivě naslouchala v čelední jizbě zahradnice Theopista. Vzpomínala na svého manžela a oba synáčky, o jejichž osudu ničeho do té chvíle nevěděla. Každé jejich slovo utkvělo hluboce v její mysl. Tu srdce její náhle zabušilo tajuplnou předtuchou. V mysl zableskla myšlenka, zda snad ti to dva mladí vojín jsou jejími syny. Ale dovedla se přemoci. Nechtěla, aby její láska mateřská, v ní té chvíle tak mocně se ozývající, utrpěla zklamání. Byla by to jen nová, těžká rána do jejího srdce; tím krutější, čím více rostla v ní nyní naděje, že přece se svými syny se shledá. —

Druhého dne vyprosila si Theopista, chudá zahradnická pomocnice, slyšení u velitele vojska. Chtěla jej poprositi, aby pod ochranou římských zbraní mohla se vrátiti do svého rodného města, Říma. Byla dovedena do jeho stanu.

Zabrán v listy, jež došly od římského senátu, jen nedbale vyslyšel vojevůdce žádost neznámé, prosté ženy.

Ale když vyprávěla, že je z města Říma, upjal Eustach svoji pozornost k její zprávě. Hlas ženy zdál se mu povědomý. Obrátil se k ní svými očima. A co zřel, nelze již slovy vylíčit.

Theopista spatřila ve velitelské výzbroji svého želaného chotě. Ano, takým byl, když před 20 léty byl jako slavný vojevůdce veleben všemi Římany. Stejný, zlatem zdobený šat a vysokou zlatově lesknoucí helmou. Jenom tvář byla pokryta vrásky a vlas zbělel. Plna úžasu hleděla naň. Chvilé mlčení byla chvílí největšího napjetí její duše.

„Eustachu, můj drahý choti!“ zvolala šťastná žena a vrhla se v náruč mužovu.

„Theopisto!“ odvětil s úžasem, chvějícím hlasem vojevůdce Eustach a vroucím polibkem celoval prostou, dlouhým žalem a těžkou prací k zemi již se sklánějící svoji choť. Žádný z nich nemohl v hlubokém pohnutí mluvit. Jenom slzy, bohatě tekoucí po jejich tvářích, svědčily o náhlém štěstí, jež tak neočekávaně naplnilo jejich nitro. Posvátná chvíle shledání a radost, jež není schopna slov, naplnily tichem velitelův stan. Pouze těžké kročeje stráží, před stanem přecházejících, bylo slyšet uvnitř.

Když první rozechvění pominulo, jal se Eustach vyprávět o tom, co se po jejich násilném rozloučení v Alexandrii stalo. Ličil, jak se svými oběma malými synáčky vydal se na cestu do neznámé krajiny; přišel k řece a chtěl ji přebrodit. A když začal líčit, jak své syny chtěl přenést, selhával mu hlas dávným hořem. Ustál ve svém vypravování. Váhal, aby v první radostnou chvíli shledání nemísila se nejkrutší bolest.

Ale v té chvíli vzpomněla Theopista na to, co předešlý den slyšela z hovoru dvou mladých důstojníků. I jala se sama pokračovat v hovoru. Právila, že dva mladí vojíni si vypravovali to, co od svých ochránců často slyšeli: jednoho z nich uchvátila vlčice, druhého

odnášel mladý lev. Ale oba byli venkovany z drápů šelem vysvobození a vychováni.

S rostoucím úžasem naslouchal Eustach vyprávění své ženy. Ano, tak vše se událo v několika málo vteřinách. V nejhroznějších okamžicích z celého života Eustachova! Nyní nepochyboval, že neznámí dosud dva vojíni jsou jeho ztracenými syny.

A když Theopista skončila svoje vypravování, Eustach ujal ji za ruce, pohleděl v její oči, plné neznámého očekávání, a pravil: „Ano, tak vše se událo, jak jsi líčila. Ti dva vojíni toť jsou naši synové.“

Tak podivuhodným způsobem shledali se po létech dlouhého odloučení, po mnohých utrpeních otec a matka i oba jejich synové. Slova Kristova k apoštolům: „Váš zármutek obrátí se v radost“ skoro zázračně zde se vyplnila.

Je věru těžko vylíčit slovy, jaké štěstí rozhostilo se nyní v duších, které tak dlouho trpěly steskem. A jak modlitby nejvroucnějších diků nesly se ze srdcí, jež zase se našly, k nebeskému Pánu. —

Zvěst o tom, že milovaný a vítězný vůdce Eustach, dříve osamocený, těžce zkoušený otec, tak zvláštním způsobem shledal se se svojí chotí i s dětmi, brzo se rozšířila mezi vojskem. A všichni bez výjimky radovali se z jeho štěstí. Zvláště pak vojíni křesťanští plesali, že na jejich vůdci tak podivuhodně se ukázalo, jak Prozřetelnost Boží nejednou své milé dítky těžce navštěvuje, od sebe je dělí, aby zase po létech utrpení a strádání k sobě radostně je svedla.

Mezitím, co Eustach byl na válečném pochodu v severní části římské říše, zemřel císař Traján. Po něm nastoupil na trůn císař Hadrián (od r. 117.—138.)

Když vítězný Eustach se svými pluky vracel se do Říma, byl mu připraven, jako bývalo po dobytém vítěz-

ství vždy obyčejem, slavnostní vjezd. Sám císař jej slavně uvítal a vyznamenal.

S císařem, po jehož boku na zlatém voze, v čele celého vojska seděl Eustach, bral se průvod do chrámu Apollinova, aby zde byly konány slavné oběti jako poděkování za dobyté vítězství.

Když vůz císařův před chrámem se zastavil, císař Hadrián sestoupil a bral se do chrámu. Eustach však zůstal stát venku. Do chrámu nevstoupil. I podivil se tomu císař velice, a nechtěje slavnostní chvíli rušit, nechtěl se vojevůdce po příčině jeho nepřítomnosti při slavné oběti ke cti boha Apollina, jemůž zdar výpravy a vítězství císař přičítal. —

Druhého dne, když císař ve svém slyšení Eustacha přijal, tádal se ho, proč se neúčastnil tak slavné bohoslužby, když přece bůh Apollo nejenom dal mu nad nepřáteli vítězství, ale také vrátil mu manželku a syny.

A tu Eustach klidně a vážně odpověděl: „Jsem křesťan a celá má rodina vyznává víru v Krista. Nám zákon náš zapovídá účastnit se bohoslužby a obětí bohům pohanským. To bylo by zapřením naší víry.“

Císař, pohněván tímto rozhodným vyznáním víry Eustachovy, v nemilosti a mlčky jej propustil. —

* * *

Uplynulo několik dní, před palácem vojevůdce Eustacha objevil se pluk vojáků se setníkem v čele. Setník, dříve podřízený veliteli Eustachovi, vešel do jeho síně, a vojensky pozdraviv, doručil jemu list s císařovou pečeti. Eustach, otevřev list, četl: „Císař Hadrián zbavuje Eustacha hodnosti vojenské, poněvadž zdráhal se poklonit naším národním bohům, ochráncům říše.“

Klidně přijal Eustach tuto zprávu. Odevzdal odznaky své velitelské hodnosti a zlatý meč svému příteli, a podav mu ruku, beze slova s ním se rozloučil.

Po několika týdnech dlouhého očekávání, co dále

se stane, objevil se v příbytku Eustachově, který z velitelského paláce ihned se odstěhoval do skrovného domku mezi chudé křesťany u řeky Tibery, soudní úředník. Přinesl písemný rozkaz, podle něhož mají býti Eustach, jeho manželka i oba jejich synové dáni do vazby a souzeni proto, že nevěří v bohy, které římský císař ctí poroučí. Klidně následoval Eustach, jeho manželka i oba synové soudního úředníka. Byli dáni do vězení. —

Do několika dnů všichni byli předvedeni před soudce. Zde opět všichni jednomyslně vyznali, že věří jen v jediného Boha a Syna jeho, Ježíše Krista. A marny byly všechny přímluvy i hrozby soudcovy, by zřekli se své víry.

„Rci, že věříš v naše bohy,“ radil Eustachovi sám soudce. „Oběť kadidlo na našem oltáři, a budete všichni propuštěni. A nikdo dál ptáti se vás nebude, v koho ve svém nitru věříte.“

„Nikoli,“ odpověděl Eustach. „Náš Pán, Ježíš Kristus, řekl: „Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před svým Otcem nebeským. A kdo mne zapře před lidmi, toho i já zapřu před Otcem, který je v nebesích. Jeho příkazu my všichni zůstaneme věrni.“

Soudce neměl, co by k tomu řekl. Odsoudil všechny k smrti v římské aréně.

Když potom konaly se v aréně zápasy gladiátorů, byli i Eustach, jeho manželka Theopista a jejich synové Agapét a Theopist odvedeni do arény. Měli býti předhozeni divokým berberským lvům.

V divadle zavládlo hrobové ticho, když hlasatel oznamoval, že Eustach se svojí manželkou a dvěma syny budou vydáni na pospas šelmám. —

Klidně, s vážnou tváří vstoupil do zápasště kdysi oslavovaný záchrance říše Eustach, veda za ruce své oba syny. Manželka mlčky, bez jediného výrazu strachu kráčela za nimi. Tři divocí lvi, puštěni z klece, skočili

v arénu. Ale podivno. Zůstali nejprve státi; jako udivení nějakým zjevem, a potom tiše se schoulili k sobě v koutě zápasště. Nedočkali se odsouzených.

Císař užasl. Jeho tvář přelétl mrak hněvu. Cítil se zahanbeným tímto podivuhodným výjevem. Ale brzo se vzpamatoval. A přísným hlasem poručil: „Rozpalte pec a všechny do ní vrhněte!“ Odsouzení byli zatím s arény odvedeni. A když měděná, velká pec byla do ruda rozpálena, všichni byli do ní uvrženi.

Plameny pohltily své nevinné oběti. V nich našli smrt křesťanští hrdinové, slavný vojevůdce římský Eustach, jeho věrná choť Theopista, i zdární, statní jejich synové, Agapét a Theopist.

Tak odplatil tvrdý, pohanský Řím slavným svým synům. Ale Kristus je korunoval v nebesích nesmrtelnými korunami hrdinných mučedníků. A památka jejich v církvi potrvá až do oněch dní, kdy všichni věrní z církve bojující na zemi vejdou do věčné církve vítězné v království Kristově v nebesích.

Sen papeže Innocence.

(Ke svátku sv. Františka z Assisi. Dne 4. října.)

Dej mi, Pane, znamení v dobré!“ Tak se modlil papež Innocenc III. z knihy žalmů a hluboce se nad slovy těmi zamyslel. Mlád² usedl na stolec Petrův, a když pohlédl s něho po širém světě, starost a bázeň sevřely jeho nitro.

Rozbroje panovníků vnášely válečné sváry mezi národy, kázeň církevní poklesla, nebezpečné bludy Waldenských, které pod heslem povinné křesťanské chudoby sváděly lid, ohrožovaly církev. „Dej mi, Pane, znamení dobré“, tak volal, s důvěrou upíraje zrak k nebesům, papež Innocenc III. a slova ta zvolil za svoje heslo a poručil je vryti na svoji pečeť. —

Jednoho dne, uveden kardinálem Janem Colonnou, stojí před papežem „chudáček z Assisi“, sv. František. A kardinál, ukazuje na prostého, v hnědý hábit s provazem kol beder oblečeného syna chudé Umbrie, praví: „Nalezl jsem nejvyšší dokonalého muže, který chce podle slov evangelia žítí a ve všem zachovávatí evangelickou dokonalost. Věřím, že Pán má v úmyslu skrze něho obnoviti víru svaté církve v celém světě.“

František, provázen několika bratřími, stojí tu před

náměstkem Kristovým a vykládá svůj úmysl: Vrátili se k evangelické chudobě. Ukázali, že i v chudobě člověk nalezne štěstí. Ničeho nemíli a přece žili v úplné spokojenosti.

Papež pozorně naslouchal prostým, ale vroucím slovům skromného poutníka a potom odpověděl: „Milý synu! Život, který vedeš se svými bratry, zdá se mi přísný. Nepochybuji o tom, že vy v prvním svém nadšení dovedete tak žít. Ale musíte též myslit na ty, kteří po vás přijdou a nebudou mít vaší horlivosti.“ —

František pln pokory odcházel od Svatého Otce. Ale přece doufal, že papež potvrdí nový, dosud ve svém zřízení zcela neznámý a neslýchaný řád, který má prvním pravidlem naprostou chudobu.

* * *

V nejbližší konsistoři mluvil papež o smělém plánu Františka z Assisi. Četní kardinálové prohlašovali, že nemožno, aby takový řád udržel se i po smrti svého odvážného zakladatele. Jediný kardinál, Jan Colonna, hájil veliký úmysl Františkův. Pravit: „Tento muž prosí, abychom mu dovolili žít přisaše podle evangelia. Prohlásíme-li, že to přesahuje lidské síly, pak zároveň přiznáme, že není možno následovat evangelia, a potupíme tím samého Krista, který je evangelia původcem.“ Po těch slovech nastalo hluboké mlčení. Slova odporu se neozvala.

Brzo potom byl František znovu k papeži povolán.

V noci přede dnem, kdy měl „chudáček z Assisi“ předstoupit před sv. Otce, měl tento podivný sen.

Zdalo se mu, že stojí v sále lateránského paláce u otevřeného okna a hledí na protější chrám, zvaný až do dnes „caput et mater omnium ecclesiarum“. Hlava a matka všech chrámů. A tu náhle vidí, kterak jeho věž začíná se kolísat, ano za chvíli celý chrám se chvěje, jako když strach roztrásá člověkem. Zdi začínají se rozestupovat a praskat. Ještě

okamžik a starobylá basilika Konstantinova ocitne se v ssutinách! Hrůzou jat, papež zdvihá ruce k nebesům, chce se modlit, ale děs svírá jeho hrdlo.

V té kritické chvíli vidí, kterak malý, nepatrný muž v hnědém hábitu, provazcem přepásán, klidně jde přes lateránské náměstí. Neohlíží se na žádnou stranu, ale ubírá se přímo ke kolísajícímu chrámu. Postaví se k chvějící se zdi, nedbaje nebezpečí, že bude jí zasypán, a svým ramenem ji podepírá. Chrám přestává se pohnout, chvěti, a muž roste v takovou výši, že zdá se býti vysokým jako zeď, pod níž se postavil. A po chvíli celý chrám i věž zase pevně a klidně stojí, jako dříve.

Papež s hlubokým povzdechem, že nebezpečí je odvráceno, pohlédne na neznámého zachránce chrámu a poznává v něm — Františka z Assisi. Ano, ten prostý muž to je, který zachránil „hlavu a matku všech chrámů.“

Když druhého dne František ocitl se tváří v tvář papeži Innocenci III., rozpomenul se tento na svůj sen. Ano, to bylo ono „znamení v dobré“, za něž denně se modlil.

A obraceje se k přítomným kardinálům, papež prohlásil: „Zajisté že tento svatý a zbožný muž to je, jimž má být církev znovu upevněna.“ Potom povstal, objal Františka a požehnal jemu i jeho přítomným druhům.

Sen papeže Innocence se vyplnil. František a řád „Menších bratří“, jím založený, znovu upevnili a posílili církev. I tu se vyplnilo, co přikazoval „chudáčkovi z Assisi“, když klečel v polosesutém kostele sv. Damiana, hlas s hůry: „Františku, jdi a obnov můj dům, který se rozpadává“.

Legendy
o svatém Frantisku
z Assisi.

Otec a syn.

Biblický marnotratný syn dojista měl nejednu neshodu s otcem, dříve nežli řekl ono tvrdé slovo: „Dej mi můj podíl; já půjdu do světa.“ — František z Assisi byl také marnotratník. Ale marnotratník v lásce k Bohu a k lidem.

Otec jeho, Pietro Bernardone — střídal, ba skrblil. Syn — dobromyslný jinoch, jenž dovedl poslední peníz dáti žebráku, kterého potkal. —

Zzelelo se mu sešlého kostelíka v San Damiano. Podobal se ubožáku, u kterého vlající cáry nemohou zakrýti jeho nahoty. Okna rozbita, omítka otlučena a opadána. František truchlí při pohledu na zpustlý stánek Boží. Jak tvrdá jsou srdce lidí, že snesou bídu domu, který je zasvěcen Nejbohatšímu!

František nepřemýšlí dlouho, jak napravit tuto nedbalost. Spěchá domů, vezme několik balíků sukna, sedne na koně a jede do Foligně. Prodá sukno i koně. A vše, co získal, dává v ruce starého kněze, při chrámu sv. Damiána na opravu stánku Božího. —

Otec, jenž z obchodní cesty se vrátil, přímo zuří nad činem svého syna. Hle, domácího zloděje! Musí

býti ztrestán! Musí vrátit, co odcizil! Nezbude, než vydědit takového marnotratníka. — — —

Když u městských konsulů otec nepochodil, ježto František, přijav bezpochyby nižší svěcení, ohradil se proti jejich pŕihonu, obrátil se Pietro Bernardone na biskupa. On jistě vyhoví žádosti otcově. Uzná jeho žalobu a poučí syna, jak sluší zacházeti s otcovským majetkem.

A biskup vyhověl steskům otcovým. Zavolal Františka k sobě. V přijímací síni biskupské residence setkali se: otec a syn. Bolest hleděla z Františkových očí. Biskup laskavými slovy vysvětloval, že nesluší se, aby syn s majetkem otcovým tak samovolně jednal, a radil Františkovi, aby vrátil, co z otcova majetku má ještě při sobě. „Je-li tvým pevným úmyslem Bohu sloužiti, vrať otci svému mamon, jenž snad nespravedlivým způsobem byl získán, a proto prospěchu církve nemá sloužiti.“ Tak doložil biskup.

Slova poslední, před četnými svědky pronesená, jistě nemile se dotkla otce, který těšil se v městě neobyčejné vážnosti a účtě.

Nastala rozhodná chvíle. Oči všech přítomných obrátily se na Františka, jenž ve svém drahocenném oděvu seděl po druhé straně biskupova trůnu. Ticho rozhostilo se síni.

A nyní nastal výjev, kterého dějiny dosud nikdy nezaznamenaly a snad také nikdy již nezaznamenají.

František klidně povstal a se zářícíma očima prohlásil: „Pane, nefotiko peníze, jež mám, ale i šaty rád otci vrátím.“ A v témže okamžiku zmizel František v komnatě, jež se síní biskupovou sousedila.

Co znamená toto chování? Zvědavost všech vystupňovala se v nedočkavý úžas.

A v malé chvíli vystupuje František — nah. Jediné zíněný pas kryje jeho ledví. Všechny ostatní šaty má přehozeny přes ruku. Stává se do středu síně a upí-

raje zrak svůj vzhůru k nebi, dí pevným, ale pohnutým hlasem: „Slyšte všichni, co hodlám říci: Až do této chvíle nazýval jsem Pietra Bernardone svým otcem. Nyní však vracím jemu peníze i šaty, které od něho mám. Od nynějška nebudu již říkati: „Otče, Pietro Bernardone!“, ale: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“

Po těch slovech sklonil se František a položil všechno šatstvo i peníze k nohám otcovým.

Mocné pohnutí zmocnilo se všech. V očích mnohých svědků objevily se slzy. I biskup zaslzel. Jenom Pietro Bernardone stál tu tvrdý jako mramor. Hněvem bledý sebral šaty synovy i peníze a mlčky opustil síň.

Biskup láskyplně přistoupil k Františkovi, zahalil jej ve svůj plášť, aby ukryl jeho nahotu a přitiskl jej k srdci.

Potom dal jemu starý plášť, jenž kdysi náležel domácímu zahradníkovi, a František, učiniv na plášti kouškem vápna znamení kříže, klidně odešel z paláce.

Tak učinil světec z Assisi v měsíci dubnu r. 1207.

Zasnoubení sv. Františka s chudobou.

Kdysi seděl František se svými přáteli na bohaté hostině. Byl veselý myslí, jako kdysi býval, když miloval krásný šat, žert, hudbu a zpěv. A jeho soudruzi upřímně těšili se z toho, poněvadž s bolestí sledovali, že „Francesco“, výkvět jinochů, upadal v jakýsi neznámý smutek. Že pokouší se o něho melancholie. Nyní při stole zase plálo radostí to jeho jasné, dobré oko; a na tváři znova se usídlila veselost.

Ozýval se zpěv a kytara. Sklenky, hořící ohněm vína, zvonily o sebe v rukou hodovníků. —

Náhle však znovu František sesmutněl. Oči hleděly ztrnule do neznáma. Byl jako by ho podfala bolest.

„Co je ti?“ tázali se jeho přátelé, vidouce Františka tak vážného a sesmutnělého. A jeden z nich, chtěje vtipem zaplašiti hrozící konec veselí, prohodil: „Což nevíte, že myslí na svoji nevěstu?“

„Máš pravdu,“ odpověděl s novým úsměvem František. „Myslím opravdu na svoji nevěstu. Vždyť je tak krásná, bohatá a čistá, že si toho nedovedete ni představit.“

Dlouho přemýšleli a hádali přátelé, kdo jest asi ona neznámá bohatá kráska, která očarovala jejich druha.

A on nezůstavil jich dlouho v pochybnostech.

V několika dnech odkládá František drahé roucho, obléká se v hrubý, hnědý hábit, posadí se v Římě mezi žebráky a tak vyprošuje živobyť nejenom sobě, ale i pro mnohé jiné. A když sežene milodary, chvátá do nemocnice, posluhuje těm nejbědnějším, jejichž tělo samý vřed, a nejpouštěnější.

Jednou setká se s dávným svým přítelem. S úžasem patří tento na Františka, vždyť nemůže ho v jeho hrubém šatě ani poznati. — „Františku, jsi to ty? Co's to učinil?“ táže se ho.

„Učinil jsem, jak jsem řekl. Pojal jsem za chof chudobu. A jsem při tom úplně šťasten,“ odvětil světec a s úsměvem ve tváři chváfal se svým pylem dál, aby dům od domu sbíral almužnu pro své chudé.

* * *

Kterak svatý František rozuměl chudobě, o tom svědčí událost jeho života, která lépe než tisíce výkladů ukazuje, jak světec přímo genialním porozuměním chápá, že pramenem všeho zla na světě je sobectví a majetek.

Když jednou biskup z Assisi projevoval svoje obavy a pochybnosti nad slovy Františkovými, že chce se zříkati všeho majetku odpověděl mu tento prostě a rozhodně: „Pane, kdybychom měli nějaké statky, potřebovali bychom též zbraně, abychom je obhájili. Neboť jenom pozemské statky jsou pramenem všech sporů a bojů, a při nich velmi často láska k Bohu a bližnímu trpí a pláče. Proto nechceme žádných statků.“ —

Není v těchto slovech vystižena všechna tragika zvrácené sebelásky a sobectví? Není sobectví základní příčinou všech svárů a válečných zápletek? Vyhladě

z lidských srdcí onen kletý hlad po zlatě, a země bude ozvěnou ráje. Potlačte v zárodku každé přání po jmění, a člověk pomalu se může přerodit v anděla po příkladu „chudáčka z Assisi.“

* * *

Jednou řekl kterýsi novic sv. Františku: „Otče, bylo by mi velikou útěchou, kdybych aspoň žaltářní knížku mohl nazvat svou vlastní.“

Ale František odpověděl: „Kdybys měl svoji žaltářní knihu, brzo bys chtěl breviř. A kdybys měl svůj breviř, sedl by si jako veliký prelát do stolice a pokynul bys svému bratru: Přines mi breviř! Proto prosbě tvé, milý bratře, rozhodně nevyhovím.“ —

Tak dobře zachytil chudáček z Assisi ve své odpovědi rostoucí touhu srdce po majetku. Proto chtěl ji hned v zárodku potlačit, aby chudoba byla onou nejkrásnější nevěstou všech hodných jeho bratrů.

Obelisk.*)

Nevím, zda jsem v pravdě nábožný. Ale znám jednoho a miluji jej jako své oko: Františka z Assisi, světce, který miloval zemi. O něm musí člověk vyprávět v onu hodinu, která jako klín dělí den a noc, kdy bolesti lidí jsou palčivější a jejich touhy žhavější. A musí ztlumit hlas, když o něm mluví, jako učinil onen starý rolník, když mi o „Il Santo“ (světcí) vyprávěl podivuhodné události. —

Nemohu je zde opakovat, poněvadž toho nedovedu. Vypsati je není možno. Neboť slovo je slabé a křehké, a nemá v sobě široké roviny, stříbrný lesk olivových strání a slavnostní velebnost cypřišů, jež zdobí okolí světcova rodiště. Jim možno jenom vnímavým uchem zbožně naslouchat a potom nadšenými slovy dále vyprávět. A to jenom několika málo lidem, kteří vědí, že pláče je něčím více, než pouhým opeřeným, dvounohým

*) Volně podle Hollandova: František z Assisi.

malým zvířátkem, a že kousek louky, ne větší, nežli dlaň, tají v sobě právě tolik zázraků, jako nebe, plné hvězd.

Když stařec „o něm“ mluvil, dalo se to vždy s jistou domácí hrдостí, jako by mluvil o svém nejstarším a nezdárnějším synu. Nazýval jej „Santino“ (světeček) a při tom s úsměvem pokyvoval svojí ošřibřenou hlavou, jako by jej byl velmi dobře znal. —

Sedm století jako by se svinulo dohromady, v nedávnou minulost; a mně se zdálo, že vidím světce, an vychází z blízkého lesíka, s tím nezapomenutelným úsměvem ve tváři, oči plné zázraků země. Měl jsem často pocit, že sedí mezi námi na malé, dřevěné lavičce, a hledí do chmurných, neproniknutelných cypřišů, jichž tajemství znal jenom on, jediný. —

Nikdy nezapomenu na onen tajuplný, obelisku podobný strom, který nedaleko nás jako by ze země náhle vyrazil a svým obrovitým zjevem ukazoval k nebesům jako tmavý prst a jako ustavičná modlitba. Ve dne všecek byl zalit zlatými paprsky jako mystický trojúhelník, z něhož září jasnost Boží; ale v noci zdvihal se vysoko nad sebe sama a byl jako sloup, čelem svým dotýkající se oblohy. Stál tu jako střed a jádro světa. Osamělý, klidný ve své plnosti. A ticho, které jej ovívalo, do sebe ssál svými mohutnými kořeny a přinášel je nebi, jež nad ním se klenulo, za obět. Toť obraz velikého Františka.

A světec sedí mezi námi na lavičce, opíraje se dlaněmi o kolena. Jak mocné jsou ty jemné, hubené jeho ruce! Jsou jako ruce božského Proroka z Galilee. Ruce, které někdy dovedly býti tvrdé jako žula, nebo ruce toho, kdo stále objímá čepel; ale které také byly tak jemné a pečlivé, jako ruce vzácné ženy, jež stírá vlas z vlhkého čela těžce nemocného člověka. —

A světec k nám mluví. Vypravuje o svých hrdličkách, jimž dal svobodu a které jej za to milují, o plachých ptáčích, kteří usedali na jeho ramena a nedali se ode-

hnati. O jestrábu, který seděl jako strážce u jeho hlavy, když v lese usnul. Vypravuje, kterak pokorně a vzrušeně skláněly se lány klasů při slunce východu, o nepochopitelném zázraku ohně, který touží k nebesům, o tajemství řeky, jež spěchá do hlubin.

Anebo viděl jsem ho seděti u paty cypřiše za nočního nebe, z něhož padala rosa jako vonné kadidlo z modravé, vyhloubené, nesmírné perly. Viděl jsem ho, kterak povstává a jde po louce a vysoké traviny skláněly své vrcholky jemu na pozdrav, a potom jak ratolesti kvetoucího stromu líbají bílé jeho ruce. Anebo jak pokleká u malého, bublajícího potůčku, jenž se vinul u jeho nohou, a jak ponořoval své ruce do jeho křišťalových vod. A vlnky ustávají ve svém skotačivém běhu a tlačí se kol jeho svatých rukou a každá krůpěj potůčku chce je políbiti. —

Anebo stál na kraji lesa a toužebně čekal na slunce. A když viděl, že vyvstává na okraji země, rozepjal své ruce, jakoby chtěl slunce přitisknouti ke svým prsoum, a jeho chvějící se rty šeptaly: „Slunce, můj milý bratře!“ —

A stařec s pohnutím vyprávěl: „Když mladé výhonky olivových stromů jsou uřezány, a v snopkách svázány leží u paty stromů, tehda běře se světec vzduchem a dotýká se svými prsty plačících ran, jež způsobil stromům ostrý núž.“ —

Viděl jsem jej ubírat se k nemocným, jichž tváře, bolem zjizvené náhle se rozjasňovaly, když on do dveří vstupoval. A tu jsem teprve správně chápal onoho římského setníka v Kafarnaum a jeho obrovskou víru, když spatřil oči Spasitelovy a v pokorné radosti volal: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj!“

A tak mohl bych den co den vyprávěti o světcích a nepocítil bych únavy. Ale co by to vše bylo? Snad

všechno nedokonalé, falešné, neboť on byl daleko jiný, daleko lepší. Já však nedovedu jej jinak viděti, než jak jsem naň patřil.

Kdo byl tento muž — táži se udiven — který s nejhlubší pokorou spojoval nejvznešenější hrdost? Který nazýval oheň svým milým bratrem a hvězdy svými drahými sestrami?

Dva žebráci.

Byl krásný květnový podvečer, když světec z Assisi s milým bratrem Gineprem bral se přes tržiště města Peruggia. A když tak tiše vedle sebe kráčeli, tu náhle spatřily oči Františkovy dva žebráky, sedící opodál od sebe u dvou sloupů, které zdobily průčelí knížerého paláce.

Jedním z chudasů byla mladá žena. Tiskla své dítě k prsoum a hleděla ztrnulě k zemi. Děcko bylo pečlivě zabaleno v šat, jako by jeho matka chtěla, by žádný lidský pohled děcka se nedotekl. A žena byla tak skloněna, jako by chtěla býti co nejmenší. Jenom ruku svoji, vyhublou, chvějící se, vztahovala vzhůru, prosíc o almužnu. A když někdo z okoljodoucích položil malý peníz do její dlaně, mírně, pokojně sklonila hlavu, rty její se poňnuly, a slovo díků vydralo se z nich tak tiše, že sotva který z dárců je zaslechl.

Druhým žebrákem byl mladý muž v nejlepších letech. Byl mrzákem. Chyběla mu pravá ruka. Rukáv z odřehého kabátu měl na zkomolené ruce vysoko vy-

hrnutý, aby každý viděl ten ubohý, ošklivý pahýl, jímž nebylo možno naprosto žádné práce konati. A tento muž vykřikoval tak pronikavým hlasem svoji chudobu, že ho bylo široko kolem slyšeti. Mnozí mu dávali almužnu. Ale jestli někdo šel okolo něho bez povšimnutí, žebrák provázel jej hněvivým pohledem a začal mručeti slova nespokojenosti. —

Když sv. František žebráky spatřil, šel nejprve k chudé ženě a položil malý penízek do její bledé, vytažené ruky. A když tak učinil, mírný, radostný úsměv přelétl jeho tvář. A žena ni hlavy nepozvedla a nepohlédla na toho, kdo ji obdaroval.

Potom obrátil se k bezrukému žebráku. Když tento znamenal, že dárce k němu se blíží, začal tím hlasitěji vykřikovati svoji ubohost. A František, sáhnuv hluboko do kapsy svého hábitu, vyňal dva malé penízky a dal je prosícímu. Žebrák odpověděl mu nyní dlouhým, obvyklým způsobem, aby Bůh stotisíckrát odměnil soucitnému dárce.

A nyní František posadil se k žebrákovi a začal ho těšiti upřímnými a vroucími slovy. Ale ten valně světce neposlouchal. Hleděl jenom pátravým zrakem kol sebe, aby snad nikdo z kolemjdoucích jej neminul bez povšimnutí a tak neušla mu žádná almužna.

Sv. František však nedbal roztržitosti a nevšímavosti žebrákovy, ale mluvil k němu stále vroucněji a vytrvaleji, jako by chtěl všechnu svoji nesmírnou lásku přelíti do jeho srdce, aby tak zachránil duši před věčnou záhubou. Bratr Ginepro, který postavil se blízko, pozoroval světce; ničeho však z jeho slov neslyšel. Pouze se divil, že otec František věnoval tolik láskyplných slov žebráku.

Když kolemjdoucí občané z Peruggia viděli, že „svatý z Assisi“, jež dobře znali, posadil se k žebrajícímu, domnívali se, že chce jemu navždy přispěti a zbaviti mrzáka dalšího dovolávání se almužny, a proto žebrá-

kovi almužny nedávali. A tento brzy vystihl příčinu, proč dnes dostává daleko méně almužny, nežli jindy; i rozhněval se na světce a vypukl konečně v slova: „Klid se mi odtud, ty blázne! Tvé kázání mi nepomůže. Což nevidíš, že mně vše kazíš a škodiš?“

Světce mlčky se zdvihl. Zbledl a sesmutněl. A na rozloučenou pravil žebráku: „Bratře, nehněvej se na mne! Ráno, v tuto hodinu zase k tobě přijdu.“

„Jen se opovaž!“ volal za odcházejícím rozhněvaný žebrák. „Připravuješ mne o čas i o peníze.“

Světce při těch slovech se zachvěl, jako by ho někdo náhle důtkami udeřil. A když potom znovu šel kol mladé, žebrající ženy, tiše dotkl se její hlavy, aby ji žehnal. —

Bratr Ginepro, který vše to viděl, mlčky přidružil se nyní zase k otci Františkovi. Oba šli opět spolu. Ginepro, nechápaje chování svého vzácného spolubratra, bezradně jenom hlavou potřásal. Ačkoli dobře věděl, že vše, co sv. František činí, vychází z hloubi jeho duše a je vždy dobře promyšleno, přece nyní domníval se v srdci svém, že světce nejednal tentokráte dobře. Ale neodvážil se ho tázati, nebo svoji pochybnost projevit.

Když tak delší dobu oba bratři mlčíce vedle sebe šli, zastavil se světce a řekl: „Vím, že máš na rtech otázku, bratře Ginepro! Nuž, jenom ji vyslov!“

A Ginepro, dodávaje si odvahy, pravil: „Otče Františku, je mi podivno a nedovedu si vysvětliti, proč jsi dnes rozdělil almužnu tak nestejně.“

A František, položiv svoji ruku na rameno bratrovo, promluvil takto: „Bratře Ginepro, ty si myslíš, že jsem měl chudou ženu více podělit, než onoho mrzáka, který svoji ubohost tak dotěrně do světa rozkřikuje.“ A pokračuje měkkým, milým hlasem, jenž zněl jako zurčení lesního praménku, pravil: „Od kdy dáváme více bohatým a míváme chudé? Věď, bratře, onen mrzák je chud,

a ta žena je bohatší nežli on. Žebráku bylo vzato všechno; nejen tělo, ale i duše jeho je zmrzačena, neboť zloduch vzal mu i stud jeho srdce. A proto musíme ho více milovati, aby se mu stud zase vrátil. Duše oné mladé ženy, bratře Ginepro, pamatuj si dobře, je čistá a bohatá, neboť má stud, stud chudoby. Kdo ten ztratil, tomu může pomoci jen Bůh."

Když tak světec mluvil, bratr Ginepro cítil, že v jeho srdci rozžehlo se jasné světlo. I položil svoji hlavu na rameno světcovo a plakal.

Pokušení.

Když jednou sv. František v mocných a tajemných slovech kázal o lásce Boží, tu náhle ve své řeči umkl a ve tváři zbledl. Jeho mlčení však netrvalo déle, nežli kolik času potřebuje člověk, aby ve chvíli dechu nabral.

Ale po tomto odmlčení jeho tvář náhle do červena zaplála, hlas jeho zmohutněl, a znova slova lásky plynula z jeho úst jako proudy rozvodněné řeky a živé plameny ohně.

Co však v okamžiku mlčení se odehrálo v duši světcově, bylo veliké, strašné! Před branou duše své zaslechl sv. František hlas, který mluvil k jeho nitru a chvěl se pln tajemného hněvu: „Co to zde mluvíš, poštilče? Myslíš, že proto, když je tráva zelená a rostliny ve svůj čas otvírají květy, když je milo pozorovati kvetoucí stromy a zpívající ptáky, když slunce svým zlatem kráší den a noc spí zahalena ve své závoje — že proto již život je krásný a radostno jej žíti? — Což nevíš ničeho o těch, kteří leží na bojištích zraněni, krvácející,

zmírající, jimž slunce své paprsky jako jedovaté šípy metá v jich otevřené rány, a kteří nemohou ani žít, ani zemřít? Ty, který všechno slyšíš a všechno vidíš, neslyšíš jejich sténání a volání po smrti? Což ohluchnul's? Co mluvíš o lásce Boží a nevidíš trápení lidí? Není jí.

„Ničeho nevíš o věznicích, pohrdaných, kteří své nehty do krve si zraňují o mříže žalářů, neslyšíš sténání nemocných v hrozných bolestech, nevidíš slepce otevřenýma očima na prázdno před sebe upřeně hledící a ústa zkřivena nevýslovným bolem? A což oni pokleslí a zavržení, kteří pod břemenem svých hříchů upadli náhle v záhubu, a nyní jejich duše úpějí o milosrdenství Boží a slitování lidí? Jsi snad slepý a hluchý? Jak ještě můžeš mluvit o lásce Boží, ty blázne? Otevři oči a rozhlédni se kol sebe! Svět je pln útrap. Jenom naslouchej oněm hlasům, které volají k Bohu a Bůh jich neslyší! Ale ty zde stojíš a stále kážeš o lásce Boží!“

Tu náhle pozdvihla se duše sv. Františka a pravila k hlasu, takto mluvícímu k jeho nitru: „Znám tvé šálení! V noci zapuzuješ spánek od mých víček, uléháš v můj sluch a neustáváš, dokud není jítro. A kdo jsi ty, který takto mluvíš?“

A odpověděl hlas mocně se chvějící: „Nuž věz! Duše všech nešťastných a zoufajících jsou ve mně; já jsem jim propůjčil svoji myšlenku a svoje slovo. Mne si vyvolily, abych se postavil před tebe a k tobě volal z propasti našich útrap. Křídla našich duší jsou přelámána, plazíme se po zemi jako červi a hmyz, a lidské nohy nás ušlapují. Kdo jest to, který nám to způsobil? Kdo nás uvrhl do stínu, abychom neviděli slunce svýma očima? Kdo činí nám každé sousto hořké v našich ústech a otravuje víno v našich pohárech? Kdo to dělá? Ty dobře víš, Františku; ale ty mlčíš k našim bolestem a žalobám a kážeš jen o lásce Boží. A dobře víš, že lžeš!“

A duše světceva sklonila se v hořkém bolu a pravila: „Vím ovšem dobře, kdo vám to učinil. A věz, že

jasně znám smysl bolesti a tajemství utrpení. Ale tvé uši nejsou způsobilé, aby je pochopily. Ještě běží řetěz ve velkém kole času, a já nejsem povolán, abych jej přetrhl a hodil v moře věčnosti. Ještě je temno; setba světa dosud neuzrála. A jestli jsou tvá křídla přelámána, že nemožno ti vzlétnouti a skryti se v klíně Božím — myslíš snad, že vede pouze jedna cesta k srdci věčného Pána?

Či myslíš, že Bůh ponechá v propasti toho, kdo jest stvořen k jeho obrazu a který upřímně k němu volá? Bůh je hluchý k tvému rouhání. Myslíš, že bude také hluchý ke tvé lásce? Té chvíle, kdy budeš k němu v pravdě volati, a svoji pravdu naplníš láskou k němu, v té chvíli on skloní se k tobě a neodejde od tebe po celou věčnost. Věz, že mluvím k tobě slovy tajemství, neboť anděl mlčení položil ruku svou na ústa má, abych nemluvil o tom, co je nevyslovitelné. Miluji tě, ty duše nešťastných, chvějí se úzkostí před tebou, neboť tvá bolest je bolestí mojí a tvůj žal žalem mým. Sestup v nehlubší hlubiny a hledej poklad, jež Bůh v tobě ukryl. Vyhledej jej a vynes na světlo! Bůh je spravedliv.“

Tu vzkřikl hlas a zněl jako hukot vod: „Běda nám! Běda, Frantisku, jestli ničeho více není nad námi, nežli Spravedlnost! Naše hříchy jsou červené jako šarlat, a spravedlnost Boží jich nesmyje a neočistí. Nestojím zde před tebou, hledaje spravedlnosti; neboť jestli se nám nedostane více než spravedlnosti, pak jsme zdrceni a sřítíme se v propasti nehlubších hlubin. Což nejsou i lidé spravedliví? A není Bůh nad člověka? Běda nám, bude-li souditi podle míry našich hříchů! Pak bylo by nám lépe, kdybychom se nikdy ani nezrodili!“

Což neplane v srdci Božím světlo, které překonává svým jasnem všechnu spravedlnost? Jsem zde, abych hledal jeho milosrdenství, jeho veliké milosrdenství, které jest nad všechno naše poznání a všechnu spravedlnost. Hleď, ničeho jiného nenalézám v zavřených síních, jež

otevřely se v duši mé tvými slovy, než tajemství jeho milosrdenství a světlo jeho světla. Pomoz mi, Františku... můj jazyk rozpukl se bolestí a uschl utrpením...!"

Tu zajásala duše Františkova ve své komůrce; zlatý proud rozléval se z jejího nitra a promluvila hlasem nebeským: „Vstup v moji svatyni, duše nešťastných a neboj se! Z bídy a smrti zrodila se v tobě pravda, a nikdo nepřijde ke mně, leč skrze pravdu. Vstup a uč se lásce!"

A zástupy duší nešťastníků vstoupily do duše světce a světec rozepjal mohutná křídla své duše, strhl je s sebou v ohnivý přívál své lásky a potom vložil je v klín Boží. — —

To vše se stalo, když sv. František na okamžik v kázání svém se odmlčel.

Zoufalá prosba.

Když jednou Světec chtěl jíti do lesa, aby se tam modlil, obklopilo jej několik lidí, a vyprávěli mu velmi důkladně a s živými posuňky, že jeden nemocný člověk v jejich sousedství, který trpěl krutými bolestmi, pod tíhou svého utrpení Bohu zlořečil a se rouhal.

Světec, když to uslyšel, mlčel a jenom se usmíval. A všichni, kteří viděli jeho úsměv, ulekli se; neboť byl to jako úsměv prostého děcka, jež nevěří, že k ráně pozdvižená ruka může je uhoditi. Doléhali naň; ale jeho ústa jakoby byla němá. Neboť jeho srdce bylo již takové, že někdy mezi lidmi byl jako prostomyslný a zamlklý, a jenom tehda, když k Bohu volal, jeho jazyk náhle se rozvázal a propukla v něm ona nezměrná láska, jako když blesk a hrom vyšlehnou z mraků. Neodvážil se ni oči pozdvihnouti a nepohlédl na zástup lidí, kteří tu před ním stáli, plni zlomyslné zvědavosti a čekali na jeho odpověď.

Ale Světec uhádl jejich myšlenky a nízká přání, která jako pouta a okovy vinuli kol něho, a téměř klesal

pod tíhou hříchů, jež se nyní hrnuly na jeho duši. Neboť v jeho duši byly takorčka obsaženy a s ní srostlé duše všech tvorů, a on pocífoval jejich radosti i byly jako svoje vlastní. Jejich hřichy zaplavovaly jej jako kalné vlny potopy; a čistý, svatý oheň jeho modliteb plápolal ve dne v noci, aby je spálil a Bohu obětoval.

Ale hřích nemocného, který se Bohu rouhal, dopadl jako drtivý kyj na jeho srdce. Lekal se hněvu Božího, který je strašnější nežli vítězná vojska a palčivější než prudce bodající kopí; a jeho duše šeptala slova úzkosti, jež byla však bezmocna a nemohla proniknouti mraky. Jeho zahnědlá tvář byla bledá jako smrt, a on cítil, že náhle ho opustila všechna síla živoťa, jako by byl stížen morem a proklet. A lidé, kteří stáli kol něho, odstoupili od něho, plni úzkosti a děsu, neboť jeho údy strašně se chvěly a na jeho čele ukázalo se tmavé znamení zavržení.

Světce stál tu samotén. Jeho oči, které ničeho neviděly, ztrnule upíraly se do daleka, jako by chtěly proniknouti všechny obzory a hledati Boha, který jim unikl. Ve vzduchu a nad jeho hlavou nastalo hrozivé, tiché šumění jako těžkých křídel dravého ptáka, který stále poletuje níž a níže. Tlumený smích pekla zněl v jeho sluch, a neviditelné ruce jej bily a trhaly jeho šatem. Úzkost sevřela svými rdousícími prsty jeho srdce a štvála jej jako prchajícího jelena před sebou, že utíkal jako vrah, jehož pronásledují s obnaženými meči.

Světce prchal do lesa, který byl ve všech bolestech jeho největším těšitelem.

Když jej spatřili ptáci, zpěv zemřel v jejich hrdélkách. Zmlkli jako by je rdousily kruté ruce. Stromy ustály ve svém hovorném šumění, les stanul mrtvý; živoť z něho vyprchal. A světce viděl v záblesku chvíle, že jej zavrhl všechny mocnosti nebes i země. Mrtvé ticho jako olověný plášť jej objalo do svých neviditelných loktů, tak že dech jeho počínal se krátiiti. Tu

vztáhl, maje v očích hluboké studny smutku a bolesti, Světce své bílé ruce k nebi, a potom klesl beze slova na zem. Čelo jeho těžce bilo o tvrdý kámen.

Ale jeho duše, která objímala duše všech tvorů, jej neopustila. Uprostřed svých muk a viřivé úzkosti chopila se meče a štítu proti blížícímu se nepříteli. A srdce světcevo volalo jako hlas pozaunu, jenž zaznívá z hlubin: „Pane, Pane! Neodpuzuj mne od tváře Svě! Z hlubokosti volám k Tobě, nezahlazuj mne!“

Ale číhající zástup zloduchů uchopil jeho hlas, dříve než donikl k Bohu, a zardousil jej, jako když lupič přepadne poutníka a vrhne jej do propasti země...

Tu zachvělo se srdce a duše Světcova; zbraně počaly umdlévati.

Ale Světce pozdvihl krvácející hlavu s kamene a s jeho čela padaly purpurové krůpěje krve. Jeho obličej zaplál temnou silou, uchvátil všechnu moc a sílu větrů, a po druhé zaznělo jeho volání.

A hlas jeho srdce zněl takovou obrovskou silou, že zástupy pekelné prchaly, a hlas orlím letem nesl se do oblak a pronikl jako hrom sedmerým nebem.

A Světce křičel a zápasil s Bohem: „Pane! Ty skrýváš Svoji tvář přede mnou! Ale mé oči nevidí ničeho mimo Tebe a Tvoji slávu. Pane, poznávám Tebe. Tys má pýcha a má síla. Tys moje zbroj a přilba mé hlavy! Chceš snad zavrhnouti nemocného, který se Tobě rouhal, protože nepoznal Tebe a Tvoji velebnost? Ó, Pane, já Tě miluji. Hleď, láska má není malá, a vím, že i Ty mne miluješ. Svě ruce vzpínám k Tobě, jako dítko k matce své, a čelo mé leží u Tvých zářících nohou. Tvě ledví objímám, jako kdys činil Israel; Tvých rukou se chápu a nepustím je, dokavad neodpustíš. Odpusť nemocnému pro veliké milosrdenství Svě. Odpusť nám pro jednorozeného Syna Svěho, který na kříži dokonal! Pane, dej mně umříti za onoho hříšníka, ale jenom jej vysvobod z osidel zloducha! Pane, chci jméno

Tvé velebiti a každý nerv mého těla bude Tě chváliti. Viz, milost Tvá jest tajemnější nežli červánky ranní, neboť jest nad všeliký rozum . . .“

A hlas Světcův rostl a rostl. Všechny mocnosti hřímaly v jeho duši, ohlušující bouření vodopádů i sykot ohnivých plamenů, které vyšlehuji z útrob země.

A Světec velebil Boha. Ale bylo to velebení a chválení, jaké dosud nikdy nedonikalo k sluchu Hospodinu, a jaké žádné lidské slovo nedovede vystihnouti. Podoben orlům a šlehajícím plamenům vzpínal se jeho chvalozpěv k nebesům a vířil jako kadidlo před obličejem Božím. A nastalo šumění pupenů, rašení stromů, zdýmání se vod a proudění řek, jásání a zpěv, tak že nebesa i země přestaly dýchat a umlkl zpěv nebeských zástupů, aby naslouchaly člověku, který zpíval z hlubin svého nitra. Moře šumělo u svých břehů, a zvířata i lidé chvěli se v tento den chvály.

A Věčný sklonil svoji zářící hlavu a jeho oči spatřily člověka. —

Tu pocítil Světec ve svém srdci podivný žár, jako by se všech stran skličovaly jej plameny. A žár stále byl větší a větší. A smrt přistoupila k jeho levici a položila těžkou svoji ruku na jeho rameno. Ale anděl Hospodinův, vítěz nad drakem, jako blesk snesl se k zemi a postavil se po jeho pravici. A pozdvihl hrozivě ohnivý meč nad jeho hlavu, — smrt odstoupila a zmizela. A potom anděl dotekl se ostřím svého ohnivého meče rtů Světcových.

Tu padl bratr František na tvář a jal se hlasitě plakati, neboť poznal, že Bůh mu odpustil. A jeho planoucím srdcem rozléval se tichý, mírný vánek, chladivý a svěží jako ranní větérek. Ale uschla by každá noha, jež by vkročila na místo, kde bratr František plakal, neboť ono jest svatým až po tento den. —

Když světec v onu hodinu, kdy „Angelus“ (Anděl Páně) se mělo zvoniti, nebyl ještě v klášteře, zvedli se

bratři, plni úzkosti, aby jej hledali. I bratr zvoník šel s nimi. Ale když přišli k okraji lesu, vyšel jim Světec vstříc. Tu všichni, kteří jej viděli, s hrůzou a údivem ustoupili zpět. Neboť s jeho tváře zářila velebnost Boží a jeho oči byly zardělé, jako by ronily krev. —

Té chvíle začal zvonek kapličky (porciunkuly) zvoniti, ač zvoník byl zde mezi bratry! Povídá se, že bylo viděti zvuky zvonu, kterak se vznášejí ve vzduchu a klesají na čelo světcovo jako zářící páska, ukovaná z trnů a zlata.

A nemocný ozdravěl v tu hodinu. —

Tak vyprávěl stařec ve zbožném zanícení o svém Světcí, rodáku. A potom sklonil hlavu a šeptal modlitbu k velikému bratru Františku.

OBSAH :

	Strana
Ten, který rád překvapoval	31
Malý stavitel mostu	81
Zachránce	131
Muž mlčení	161
Člověk Boží	201
Převozník Kristův	241
Svatí spáči	281
Vyvolení Páně	321
Starokřesťanský Job	361
Sen papeže Innocence	491
Otec a syn	551
Zasnoubení sv. Františka s chudobou	581
Obelisk	611
Dva žebráci	651
Pokušení	691
Zoufalá prosba	731